РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ
ВАРНА

гр. Варна, ул. "Брегалница" № 3, Директор - тел.:052/634-019, факс:052/634-648,
E-mail: office@rzi-varna.com, http://www.rzi-varna.com

Годишен анализ на здравно-демографското състояние и здравната мрежа в област Варна

2020 г.

I. Здравно-демографска характеристика на областта

1. Численост на населението

Кратък анализ:

Демографското развитие на страната ни е национален и социален приоритет от огромно значение, изискващ максимална концентрация на усилията и провеждане на активна, целенасочена и последователна правителствена политика, както и обединение и координиране на органите на властта, институциите и структурите на гражданското общество на централно, регионално и местно ниво.

По отношение на демографските характеристики здравното състояние на нацията и прогнозите за развитие на България са в незавидно състояние и с неблагоприятни тенденции спрямо повечето европейски страни.

Последните години са белязани от задълбочаваща се демографска криза, характеризираща се със стабилна депопулация.

Здравното състояние на хората в България се подобрява по-бавно, отколкото в други държави от ЕС, както показва и системно ниската продължителност на живота.

Очакваната средна продължителност на предстоящия живот общо за населението на област Варна, изчислена за периода 2018-2020 е 75.4 години, като спрямо предходния период (2017-2019 г. - 75.8 години) тя е намаляла с 0.4 години по данни на Националния статистически институт.

Днешното демографско състояние на българското население е резултат от продължително действие на множество фактори и влияния. Една част от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, други – със специфичните особености на историческото, икономическото и културно развитие на Република България и конкретно на област Варна.

Влияние върху демографското развитие на населението оказват общите за развитите страни демографски процеси – намалена брачност и раждаемост, засилена урбанизация, както и специфичните за развиващите се страни и страни в преход по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. В резултат на тези процеси България изпадна в сериозна демографска криза.

Спирането на нарастването на броя на населението и процесът на неговото числено намаляване започва още преди 1989 г.

Анализът на здравно-демографските процеси дава стабилна база за определяне и прогнозиране на здравните потребности, а също така и на обема и вида на здравните услуги, които са необходими за удовлетворяването им.

Общият брой на населението по последни официални данни на НСИ за област Варна **към 31.12.2020 г. е 470 124** души и представлява **6,79 %** от общото население на страната – **6 916 548** души. И през 2020 година област Варна се нарежда на трето място в страната по брой на населението – непосредствено след София-област и област Пловдив.

Население на област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Област Варна	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2018 г.	471 252	229 614	48.72	241 638	51.28	395 596	83.95	75 656	16.05
2019 г.	469 885	228 712	48.67	241 173	51.33	394 795	84.02	75 090	15.98
2020 г.	470 124	228 625	48,63	241 499	51,37	390 916	83,15	79 208	16,85

Население по общини за област Варна към 31.12…. – (за тригодишен период)

Община Варна	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	345 369	167 008	48.36	178 361	51.64	336 505	97.43	8 864	2.57
2019 г.	345 151	166 731	48.31	178 420	51.69	336 216	97.41	8 935	2.59
2020 г.	341 516	164590	48,19	176 926	51,81	332 394	97,33	9 122	2,67

Община Аврен	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	9 152	4 638	50.68	4 514	49.32	-	0.00	9 152	100.00
2019 г.	9 072	4 594	50.64	4 478	49.36	-	0.00	9 072	100.00
2020 г.	9 819	4975	50,67	4 844	49,33	-	0.00	9 819	100.00

Община Аксаково	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	20 557	10 418	49.32	10 418	50.68	11 681	56.82	8 876	43.18
2019 г.	20 525	10 127	49.34	10 398	50.66	11 590	56.47	8 935	43.53
2020 г.	22 319	11 064	49,57	11 255	50,43	11 578	51,88	10 741	48,12

Община Белослав	Общо	Мъже	Отн. дял (%)	Жени	Отн. дял (%)	В градовете	Отн. дял (%)	В селата	Отн. дял (%)
2018 г.	10 368	5 172	49.88	5 196	50.12	7 302	70.43	3 066	29.57
2019 г.	10 267	5 132	49.99	5 135	50.01	7 226	70.38	3 041	29.62
2020 г.	10 287	5 145	50,01	5 142	49,99	7 206	70,05	3 081	29,95

Община Бяла	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	3 287	1 659	50.47	1 628	49.53	2 087	63.49	1 200	36.51
2019 г.	3 292	1 657	50.33	1 635	49.67	2 120	64.40	1 172	35.60
2020 г.	3 402	1 722	50,62	1 680	49,38	2 204	64,79	1 198	35,21

Община Ветрино	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	4 773	2 330	48.82	2 443	51.18	-	0.00	4 773	100.00
2019 г.	4 764	2 333	48.97	2 431	51.03	-	0.00	4 764	100.00
2020 г.	5 084	2 529	49,74	2 555	50,26	-	0.00	5 084	100.00

Община Вълчи дол	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	9 199	4 621	50.23	4 578	49.77	2 857	31.06	6 342	68.94
2019 г.	9 013	4 523	50.18	4 490	49.82	2 833	31.43	6 180	68.57
2020 г.	8 973	4 499	50,14	4 474	49,86	2 773	30,90	6 200	69,10

Община Долни чифлик	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	18 492	9 134	49.39	9 358	50.61	6 378	34.49	12 114	65.51
2019 г.	18 318	9 018	49.23	9 300	50.77	6 324	34.52	11 994	65.48
2020 г.	18 433	9 073	49,22	9 360	50,78	6 333	34,36	12 100	65,64

Община Девня	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	8 522	4 284	50.27	4 238	49.73	7 786	91.36	736	8.64
2019 г.	8 469	4 243	50.10	4 226	49.90	7 727	91.24	742	8.76
2020 г.	8 540	4 288	50,21	4 252	49,79	7 797	91,30	743	8,70
Община Дългопол	**Общо**	**Мъже**	**Отн. Дял (%)**	**Жени**	**Отн. Дял (%)**	**В градовете**	**Отн. Дял (%)**	**В селата**	**Отн. Дял (%)**
2018 г.	13 286	6 599	49.67	6 687	50.33	4 438	33.40	8 848	66.60
2019 г.	13 143	6 529	49.68	6 614	50.32	4 413	33.58	8 730	66.42
2020 г.	13 102	6 522	49,78	6 580	50,22	4 365	33,32	8 737	66,68

Община Провадия	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	20 976	10 434	49.74	10 542	50.26	12 075	57.57	8 901	42.43
2019 г.	20 726	10 314	49.76	10 412	50.24	11 903	57.43	8 823	42.57
2020 г.	20 845	10 363	49,71	10 482	50,29	11 764	56,44	9 081	43,56

Община Суворово	Общо	Мъже	Отн. Дял (%)	Жени	Отн. Дял (%)	В градовете	Отн. Дял (%)	В селата	Отн. Дял (%)
2018 г.	7 271	3 596	49.46	3 675	50.54	4 487	61.71	2 784	38.29
2019 г.	7 145	3 511	49.14	3 634	50.86	4 443	62.18	2 702	37.82
2020 г.	7 804	3 855	49,40	3 949	50,60	4 502	57,69	3 302	42,31

Население към 31.12.2020 г. по възраст и пол в област Варна

(брой)

	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**	**Всичко**	**Мъже**	**Жени**
Общо за страната	**6916548**	**3349715**	**3566833**	**5043186**	**2416899**	**2626287**	**1873362**	**932816**	**940546**
Област Варна	**470124**	**228625**	**241499**	**390916**	**188931**	**201985**	**79208**	**39694**	**39514**
0	4230	2178	2052	3570	1850	1720	660	328	332
1 - 4	17918	9192	8726	15298	7889	7409	2620	1303	1317
5 - 9	23719	12291	11428	20258	10527	9731	3461	1764	1697
10 - 14	25587	13101	12486	21295	10886	10409	4292	2215	2077
15 - 19	21889	11394	10495	17814	9275	8539	4075	2119	1956
20 - 24	22023	11635	10388	18154	9634	8520	3869	2001	1868
25 - 29	26069	13380	12689	21728	11033	10695	4341	2347	1994
30 - 34	34870	17586	17284	30227	15075	15152	4643	2511	2132
35 - 39	36157	18384	17773	31398	15811	15587	4759	2573	2186
40 - 44	38863	19827	19036	33524	16995	16529	5339	2832	2507
45 - 49	38350	19549	18801	32627	16527	16100	5723	3022	2701
50 - 54	32139	16314	15825	26727	13494	13233	5412	2820	2592
55 - 59	28873	13976	14897	23412	11161	12251	5461	2815	2646
60 - 64	28242	13172	15070	22815	10467	12348	5427	2705	2722
65 - 69	28226	12371	15855	22519	9625	12894	5707	2746	2961
70 - 74	26064	10758	15306	20655	8314	12341	5409	2444	2965
75 - 79	17511	6854	10657	13602	5227	8375	3909	1627	2282
80 - 84	11013	3982	7031	8623	3045	5578	2390	937	1453
85 - 89	6222	1981	4241	4921	1538	3383	1301	443	858
90 - 94	1884	622	1262	1522	496	1026	362	126	236
95 - 99	256	71	185	212	56	156	44	15	29
100 +	19	7	12	15	6	9	4	1	3

Населението на Варненска област е разпределено в 12 общини, 10 града и 159 села с общ брой към 31.12.2020 г. – 470 124 жители. Общините във Варненска област са разположени на територия от 3 834 кв.км, която представлява 3,5% от територията на страната. Най-голяма е територията на общините Провадия (517,8 кв.км), Долни чифлик (487,1 кв.км), Вълчи дол (472,4 кв.км), Аксаково (472,2 кв.км) и Дългопол (441 кв.км), а най-малка – на общините Белослав (93,1 кв.км) и Бяла (161,6 кв.км).

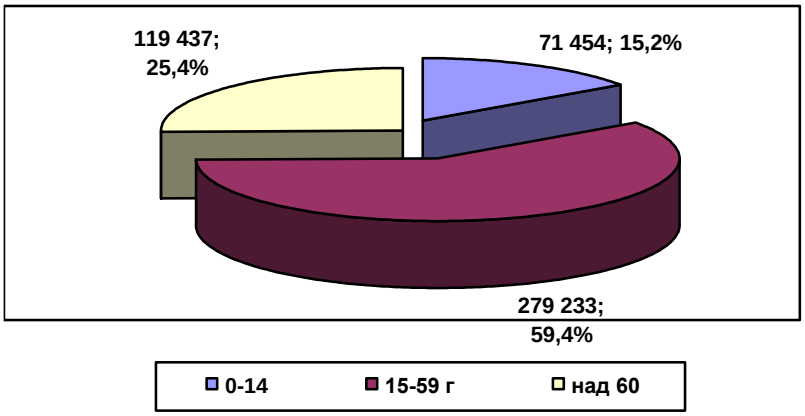
В демографския статус на Варненска област се формира тенденция за леко увеличение броя на населението. За изминалата 2020 година населението се е увеличило с 239 жители в сравнение с предходната 2019 година.

Териториалното разпределение на населението (живеещи в градове/села) е както следва: в градовете на област Варна живеят **390 916** души или 83,15% от населението на областта, а в селата живеят останалите **79 208** души или 16,85% от цялото население на областта. Разпределението на населението между градовете и селата в края на годината е резултат от неговото естествено и механично движение.

Регистрираното съотношение между мъжете и жените в областта е 48,63% към 51,37%.

Възрастова структура на населението в област Варна – (тригодишен период)

Години	Възрастови групи						
	Общо	0-14	% от общия брой	15-59	% от общия брой	60+	% от общия брой
Общо							
2018 г.	471 252	71 617	15.20	281 209	59.67	118 426	25.13
2019 г.	469 885	71 529	15.22	279 060	59.39	119 296	25.39
2020 г.	470 124	71 454	15,20	279 233	59,40	119 437	25,41
В градовете							
2018 г.	395 596	60 441	15.27	240 341	60.75	94814	23.97
2019 г.	394 795	60 602	15.35	238 224	60.34	95 969	24.31
2020 г.	390 916	60 421	15,46	235 611	60,27	94 884	24,27
В селата							
2018 г.	75 656	11 176	14.77	40 868	54.02	23 612	31.21
2019 г.	75 090	10 927	14.55	40 836	54.38	23 327	31.07
2020 г.	79 208	11 033	13,93	43 622	55,07	24 553	31,00

Графика 1. *Възрастова структура на населението в област Варна през 2020 г.*

От особено значение за определяне на здравно-демографската характеристика на населението и тенденциите на общественото здраве е оценката на неговата възрастова структура. Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите за обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност, заболеваемост и болестност и др., и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

Динамиката в броя на населението на областта е свързана с неговата възрастова структура. Разпределението на населението на област Варна по възрастови групи е по-благоприятно от средните стойности на показателя за страната – за децата от 0-14 г. е 14.44%, за 15-59 г. - 57.04% и за лицата над 60-годишна възраст – 28.51%. Характерен е високият дял на населението на област Варна в групата от 15 до 59 г. – 279 233 жители, от която се формира основно трудовият потенциал.

През 2020 г. се наблюдава леко увеличение броя на населението в област Варна.

Във възрастовата структура на населението на областта се увеличава относителния дял на лицата над 60-годишна възраст (25,41% през 2020 г. при 25,39 % през 2019 г.) и леко намаляване делът на децата 0-14 г. (за 2020 г. – 15,20% при 15,22 % за 2019 г.) Възрастовата структура на населението се характеризира с трайна тенденция на застаряване на населението. Това води до промени в неговата основна възрастова структура – **под, във и над**- трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както остаряването на населението, така и законодателните промени в определянето на възрастовите граници на населението при пенсиониране.

2. Раждаемост

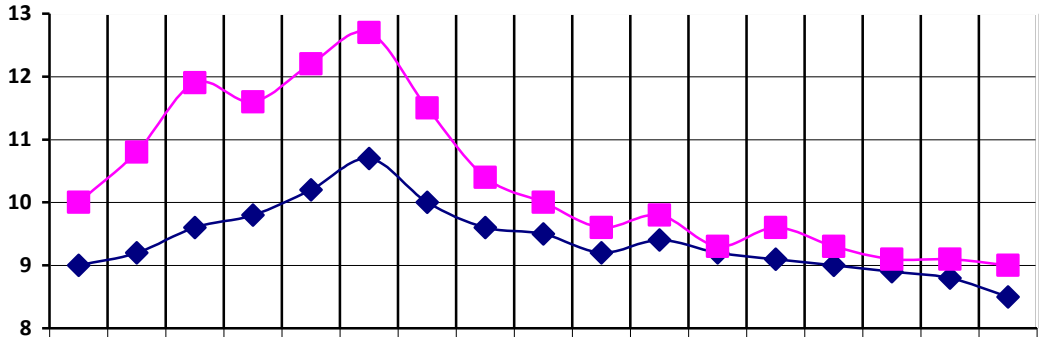
Тенденцията на намаляване на раждаемостта в България започва от 1925 г., когато страната навлиза в т. нар. „демографски преход”. През целия 95-годишен период негативната тенденция е добре изразена, независимо от известни компенсационни ефекти след 1950 г. и колебания между 1968 г. и 1974 г. Спадът в раждаемостта е обективно обусловен от влиянието на множество демографски, социални и икономически фактори. Социално-икономическите промени след 1989 г. ускоряват процеса на понижаване на равнището на раждаемостта и са причина през 1997 г. то да спадне до 7,7%. След регистриране на този минимум процесът започва да се стабилизира, като целта е постепенно към 2030 г. да се достигне и да се задържи на ниво, типично за повечето от западноевропейските страни.

Броят на живородените деца през 2020 г. в област Варна е 4219, от които 2 167 момчета и 2 050 момичета (момчетата са с 117 повече). В сравнение с предходната 2019 година броят на живородените е намалял с 65 деца.

До 2009 г. коефициентът на раждаемост в област Варна бележи растеж – от 9.3‰ през 2002 г. до 12.7‰ през 2009 г. От 2010 г. насам коефициентът на раждаемост бележи тенденция на лек спад – от 11,5‰ за 2010 г. на 10.4‰ за 2011 г., 10.0‰ за 2012 г., 9.6‰ за 2013 г, но за 2014 г. коефициента на раждаемост в област Варна бележи леко увеличаване - 9,8‰. През 2015 г. коефициентът на раждаемостта бележи спад, когато стойността му е 9,3‰. През 2016 г. се наблюдава растеж при коефициента на раждаемостта в областта – 9,6‰, но през 2017 г. бележи лек спад – 9,3‰ и тенденцията на понижение продължава и през 2018 г. – 9,1‰. През 2019 г. се запазва на нивото от 2018 г. – 9,1‰, а през 2020 г. спада до 9,0‰.

Много фактори от различен характер оказват влияние върху равнището на раждаемостта. Сред тях изпъкват социално-икономическите условия, които оказват негативно влияние върху репродуктивните нагласи сред младите хора.

Друг показател, характеризиращ процеса на раждаемостта е средната възраст на жените при сключване на брак и раждане на дете, който през последните години бележи леко покачване - средна възраст на майката при раждане на първо дете за област Варна през 2020 г. е 28,4, през 2019 г. е 28,3 години, през 2017 г. и 2018 г. е 28,1 години, а през 2015 г. и 2016 г. – 27,9 години.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	9	9,2	9,6	9,8	10,2	10,7	10	9,6	9,5	9,2	9,4	9,2	9,1	9,0	8,9	8,8	8,5
Област Варна	10	10,8	11,9	11,6	12,2	12,7	11,5	10,4	10	9,6	9,8	9,3	9,6	9,3	9,1	9,1	9

Графика 2. *Раждаемост в област Варна и страната (на 1000 жени във фертилна възраст)*

Раждания и аборти в област Варна

Година	Брой – общо		На 1 000 жени от 15 до 49 години	
	Раждания	Аборти	Раждания	Аборти
2013 г.	4 573	1 801	40.80	16.00
2014 г.	4 702	1 595	42.24	14.30
2015 г.	4 429	1 628	40.02	14.70
2016 г.	4 552	1 601	41.33	14.50
2017 г.	4 438	1 227	40.58	11.21
2018 г.	4 275	1 068	39.49	10.43
2019 г.	4 305	1 160	40.25	10.85
2020 г.	4 243	1 016	39.85	9.54

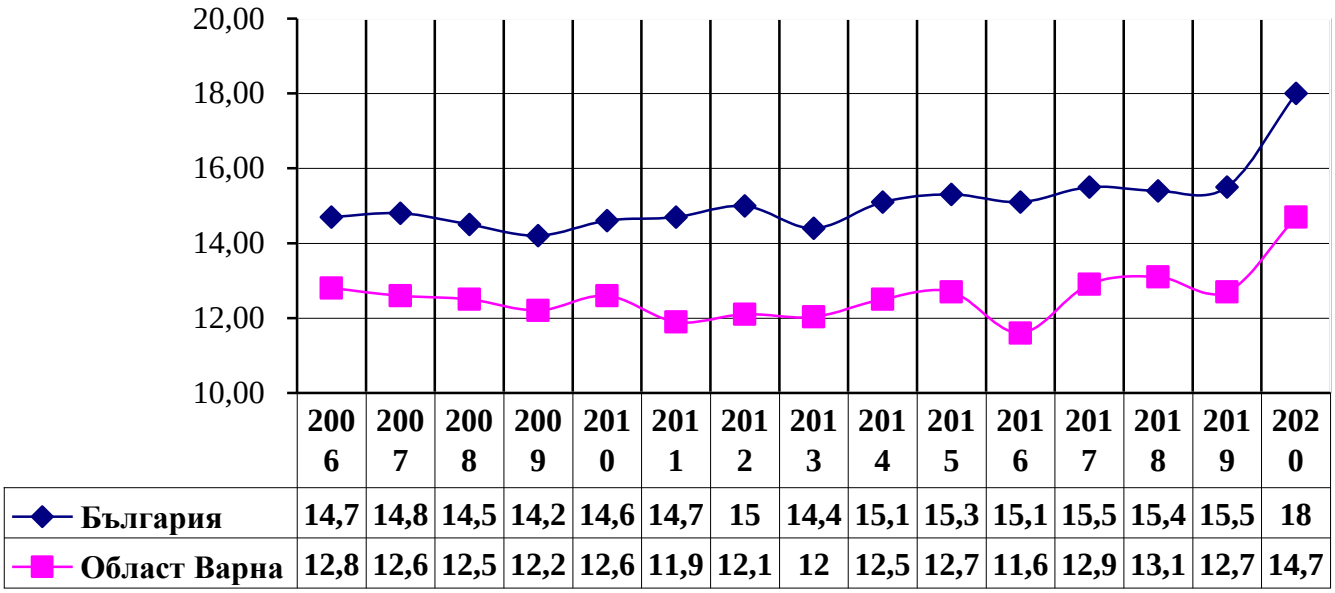
Забележка: *Данните са получени от Териториално статистическо бюро на област Варна*

3. Обща смъртност

УМИРАНИЯ ПРЕЗ 2020 г. ПО ВЪЗРАСТ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Област Варна	Общо			В градовете			В селата		
Възраст	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо за страната	124735	65950	58785	79952	42113	37839	44783	23837	20946
Варна	6930	3636	3294	5282	2735	2547	1648	901	747
0	15	10	5	11	8	3	4	2	2
1 - 4	7	3	4	3	1	2	4	2	2
5 - 9	1	1	-	-	-	-	1	1	-
10 - 14	2	2	-	2	2	-	-	-	-
15 - 19	5	3	2	4	2	2	1	1	-
20 - 24	11	6	5	4	3	1	7	3	4
25 - 29	20	9	11	13	7	6	7	2	5
30 - 34	32	25	7	27	22	5	5	3	2
35 - 39	47	32	15	39	27	12	8	5	3
40 - 44	91	61	30	74	50	24	17	11	6
45 - 49	167	105	62	130	80	50	37	25	12
50 - 54	226	160	66	162	115	47	64	45	19
55 - 59	364	267	97	271	195	76	93	72	21
60 - 64	508	330	178	395	256	139	113	74	39
65 - 69	760	481	279	577	358	219	183	123	60
70 - 74	964	577	387	734	434	300	230	143	87
75 - 79	959	493	466	723	362	361	236	131	105
80 - 84	1100	469	631	845	360	485	255	109	146
85 +	1651	602	1049	1268	453	815	383	149	234

Графика 3. *Обща смъртност в област Варна и страната (на 1000 души)*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	14,7	14,8	14,5	14,2	14,6	14,7	15	14,4	15,1	15,3	15,1	15,5	15,4	15,5	18
Област Варна	12,8	12,6	12,5	12,2	12,6	11,9	12,1	12	12,5	12,7	11,6	12,9	13,1	12,7	14,7

Структура на общата смъртност по причини

Структура на общата смъртност по причини – анализ.

Един от най-тревожните демографски проблеми в България в момента е високото ниво на смъртност – обща, преждевременна и детска.

Смъртността е един от най-важните индикатори на общественото здраве, чиято динамика и структура се влияе значително от социално-икономическото развитие на даден регион. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване.

През 2020 г. е обявена пандемия от COVID-19, която обостря допълнително съществуващите демографски проблеми в страната и в частност в област Варна. Предвид обявената пандемия за 2020 г. се наблюдава значително повишаване на смъртността в България – през 2019 г. смъртността е 15.5 ‰, а през 2020 г. е 18,0 ‰. Същата тенденция се наблюдава и в област Варна.

Коефициентът на обща смъртност (брой умрели лица на 1 000 души от средногодишния брой на населението) за област Варна е 14,7‰ за 2020 г., при 12,7‰ за 2019 г. Смъртността е по-висока сред мъжете (3 636), отколкото сред жените (3 294) и в градовете (5 282), отколкото в селата (1 648).

Област Варна е на второ място сред областите с най-ниска смъртност след област Кърджали (14, 4‰). Най-висока смъртност в областта има при населението на 85+ годишна възраст – 1651 са починалите за 2020 г.

Заболяванията са основна причина за смърт при възрастните в област Варна.

И през 2020 г. основен дял в структурата на общата смъртност заемат болестите на органите на кръвообращението – клас IX – 54.83%, следвани от новообразуванията – клас II – 17.52%. Предвид обявената COVID-19 пандемия от 2020 г. е включен Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2). В структурата на обща смъртност COVID-19 заема трето място, като причина за смърт в област Варна – 7,52%, изместваики X клас – болести на дихателната система с 4.60% и болестите на храносмилателната система – клас XI – 4.46%. Тези 5 класа болести формират 90.93% от причините за смърт през 2020 г.

За сравнение през 2019 г. основен дял в структурата на общата смъртност заемат болестите на органите на кръвообращението – клас IX – 59.31%, следвани от новообразуванията – клас II – 19.52%, X клас – болести на дихателната система с 4.68%, болестите на храносмилателната система – клас XI – 4.38%, , външни причини за заболеваемост и смъртност – клас XX – 3.02%. Тези 5 класа болести формират 90.91% от причините за смърт през 2019 г.

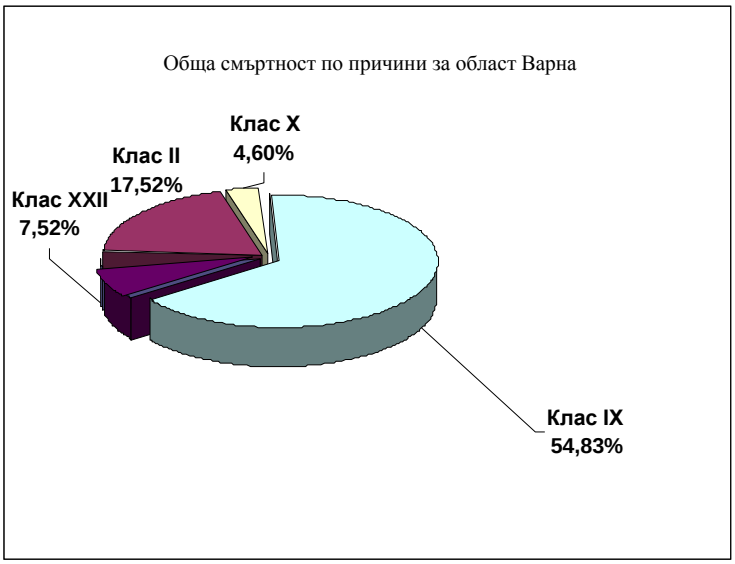
Смъртността в градовете е по-висока от тази в селата. Разликата в смъртността на градското и селското население се дължи на по-интензивния процес на обезлюдяване на селата.

Анализирайки 2020 и 2019 година, в смъртността по причини не се забелязват особени различия, като изключим новопоявилият се през 2020 г. вирус, който се нарежда на трето място в структурата на обща смъртност по причини.

Обща смъртност по причини за област Варна

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2019 г. – област Варна			2020 г. – област Варна		
		Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)	Брой	На 100 000 от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XX клас	**5990**	**1272.9**	**100,00**	**6930**	**1474,5**	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	**50**	10.6	0.82	**61**	13,0	0,88
II	**Новообразувания**	**1189**	252.7	19.52	**1214**	258,3	17,52
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	**6**	1.3	0.10	**12**	2,6	0,17
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	**90**	19.1	1.48	**64**	13,6	0,92
V	**Психични и поведенчески разстройства**	**15**	3.2	0.25	**46**	9,8	0,66
VI	**Болести на нервната система**	**73**	15.5	1.20	**78**	16,6	1,13
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	**3612**	767.6	59.31	**3800**	808,5	54,83
X	**Болести на дихателната система**	**285**	60.6	4.68	**319**	67,9	4,60
XI	**Болести на храносмилателната система**	**267**	56.7	4.38	**309**	65,7	4,46
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	-	-	-	**1**	0,2	0,01
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	**1**	0.2	0.02	**2**	0,4	0,03
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	**87**	18.5	1.43	**157**	33,4	2,27
XVI	**Някои състояния, възникващи през перинаталния период**	**11**	2.3	0.18	**8**	1,7	0,12
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	**4**	0.9	0.07	**5**	1,1	0,07
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	**116**	24.7	1.90	**196**	41,7	2,83
XX	**Външни причини за заболеваемост и смъртност**	**184**	39.1	3.02	**137**	29,1	1,98
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**				**521**	110,9	7,52

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

Графика 4. *Структура на общата смъртност по причини за умирания в област Варна през 2020 г.*

4. Детска смъртност (умрели деца до 1 годишна възраст) в област Варна

Анализ

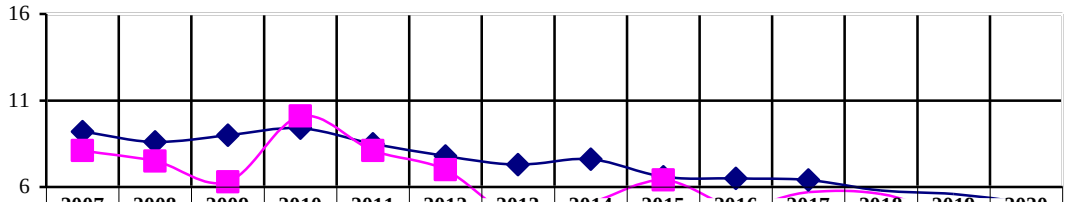
Нивото на детската смъртност е най-информативният показател за икономическото, социалното и здравното благополучие на населението, а измененията в интензитета на детската смъртност настъпват сравнително бързо с икономическите условия на живот и жизнен стандарт. По този показател България продължава да е в челните места за най-висок процент детска смъртност в класацията на Европейския съюз.

Детската смъртност в област Варна (3.6 ‰) винаги е била по-ниска от средната за страната (5.1 ‰). Това се дължи на по-големият относителен дял на градското население в сравнение със средния за страната.

Коефициентът на детската смъртност в Област Варна бележи плавно снижение от 2003 г. когато е 11,4‰ до 2009 г., когато достига 6,3‰. За 2010 г. коефициентът отново се покачва на 10,1‰. През 2013 г. коефициентът на детска смъртност достига своята най-ниска стойност от 10 години насам – 4,2‰, през 2014 г., той нараства и е 5,1‰. Същото се наблюдава през 2015 г., където коефициентът расте и е 6,4‰, а през 2016 г. рязко намалява на 4,9‰. През 2017 г. бележи нарастване – 5,7‰, а през 2018 г. леко намалява – 5,6‰. През 2019 г. се запазва тенденцията на намаляване на коефицента – 4,4‰, докато през 2020 г. рязко намалява на 3,6 ‰. Въпреки нарастване на коефициента на обща смъртност за 2020 г. за област Варна - 14,7‰, при коефицента на детска смъртност се наблюдава положителната тенденция към намаляване. Намаляването на коефицента на детска смъртност не се дължи на подобряване на икономическите условия на живот и жизнен стандарт, особено като се вземе предвид пандемичната обстановка през 2020 г., а се дължи на ниската раждаемост през този период.

През 2020 г. детската смъртност в селата е 5.90‰ и е намаляла спрямо предходната 2019 г. година.

Като основна причина за по-високата детска смърност в градовете е обезлюдяването на селата и застаряващото население в тях. Върху промените в броя на ражданията влияние оказва и контингента на жените в детеродна възраст, който в последните години намалява.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	9,2	8,6	9	9,4	8,5	7,8	7,3	7,6	6,6	6,5	6,4	5,8	5,6	5,1
Област Варна	8,1	7,5	6,3	10,1	8,1	7	4,2	5,1	6,4	4,9	5,7	5,6	4,4	3,6

Графика 5. *Детска смъртност в област Варна и страната (на 1000 живородени деца)*

Детска смъртност (умрели деца до 1г. възраст) в област Варна

Година	Общо		В градовете		В селата	
	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени	Брой	На 1000 живородени
2014 г.	24	5,1	16	4,1	8	11,0
2015 г.	28	6,4	20	5,4	8	11,9
2016 г.	22	4,9	15	4,0	7	9,6
2017 г.	25	5,7	22	5,9	3	4,5
2018 г.	24	5,6	17	4,7	7	10,6
2019 г.	19	4,4	15	4,1	4	6,0
2020 г.	15	3,6	11	3,1	4	5,9

Забележка: Поради допусната техническа грешка в данните за детска смъртност в селата от 2014 г. до 2016 г. включително, таблицата е коригирана

Перинатална, неонатална и постнеонатална детска смъртност в област Варна

Година	Перинатална ДС в ‰	Неонатална ДС в ‰	Постнеонатална ДС в ‰
2014 г.	9.4	2.1	3.0
2015 г.	9.5	2.9	3.2
2016 г.	5.9	1.7	3.1
2017 г.	7.9	3.4	2.3
2018 г.	7.7	3.5	2.8
2019 г.	6.8	1.9	1.9
2020 г.	7.3	1.9	0.7

Детска смъртност по причини

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	2019 г. – област Варна			2020 г. – област Варна		
		Брой	На 1000 живородени	Относителен дял (%)	Брой	На 1000 живородени	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	**19**	**4,44**	**100.00**	**15**	**3,56**	**100,00**
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	0	0	0	**1**	0,24	6,67
II	Новообразувания	0	0	0	0	0	0
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	1	0,23	5,26	0	0	0
VI	Болести на нервната система	2	0,47	10,53			
IX	Болести на органите на кръвообращението	0	0	0	**1**	0,24	6,67
X	Болести на дихателната система	1	0,23	5,26	0	0	0
XI	Болести на храносмилателната система	1	0,23	5,26	0	0	0
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	11	2,57	57,89	**8**	1,90	53,33
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	3	0,70	15,79	**3**	0,71	20,00
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	0	0	0	**2**	0,47	13,33
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	0	0	0	0	0	0

Забележка: *Данните са получени от Териториално статистическо бюро на област Варна.*

Структура на детската смъртност по причини – анализ

През 2020 г. случаите на починали деца на възраст до 1 година са 15, което показва, че са намалели спрямо предходната 2019 г., където общият брой за 1 година е бил 19. Коефициентът на детска смъртност за 2020 г. на 1 000 живородени е 3,56 ‰, което е с 0,88‰ по-нисък от този през 2019 г.

През 2020 г. отново основни причини за умиранията на децата под 1-годишна възраст са „Някои състояния, възникващи през перинаталния период“ – 1,90‰ на 1 000 живородени деца, на второ място с 0,71‰, се подреждат „Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации».

През 2019 г. основни причини за умиранията на децата под 1-годишна възраст са „Някои състояния, възникващи през перинаталния период“ – 2,57‰ на 1 000 живородени деца, на второ място с 0.7‰, се подреждат „Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации».

Причините за тези стойности на показателя детска смъртност могат да се разделят условно на медицински и немедицински, някои от които са:

- висок процент на ранните бременности;

- висок процент на недоносените и децата с вродени малформации;
- пропуски на семейни лекари и лекари специалисти при провеждане на женска и детска консултация и недостатъчна координация между отделните звена в системата на майчино и детско здравеопазване;
- незадоволителна здравна култура и начина на живот, които определят високия риск на отделните групи.

5. Естествен прираст в област Варна.

Анализ

Естественият прираст на населението представлява разликата между ражданията и умиранията. Отразява количеството хора, с което населението в област Варна по естествен начин нараства или намалява по брой. Неблагоприятното развитие на раждаемостта и смъртността води до неблагоприятни промени и в естествения прираст на населението.

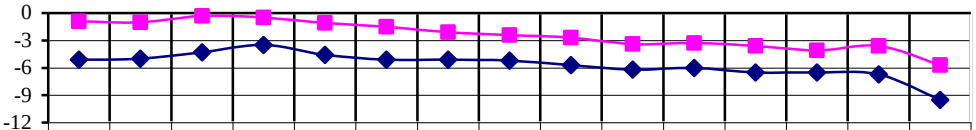
След 1990 г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението.

През 2020 г. абсолютният брой на естествения прираст за област Варна е (-)2 711 души, при което стойността на коефициента на естествения прираст е -5.77‰. Той е с отрицателна стойност във всички общини, което означава, че намалението на населението в областта се дължи предимно на негативните демографски тенденции. В градовете стойността му е -4.4‰, а в селата -12.6‰.

Естествен прираст по общини в област Варна – (тригодишен период)

Община	2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души	Брой	На 1 000 души
Аврен	-120	-0.25	-99	-0.21	-122	-0,26
Аксаково	-135	-0.29	-130	-0.28	-194	-0,41
Белослав	-93	-0.20	-60	-0.13	-106	-0,23
Бяла	-41	-0.09	-48	-0.10	-51	-0,11
Варна	-734	-1.56	-568	-1.21	-1329	-2,83
Ветрино	-113	-0.24	-104	-0.22	-107	-0,23
Вълчи дол	-158	-0.34	-151	-0.32	-179	-0,38
Девня	-93	-0.20	-46	-0.10	-64	-0,14
Долни чифлик	-61	-0.13	-118	-0.25	-118	-0,25
Дългопол	-89	-0.19	-120	-0.26	-141	-0,30
Провадия	-193	-0.41	-186	-0.40	-206	-0,44
Суворово	-96	-0.20	-76	-0.16	-94	-0,20
ОБЩО	**-1 926**	**-4.09**	**-1706**	**-3.63**	**-2711**	**-5,77**

Забележка: *Данните са получени от Национален статистически институт.*

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	-5,1	-5	-4,3	-3,5	-4,6	-5,1	-5,1	-5,2	-5,7	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,7	-9,5
Област Варна	-0,9	-1	-0,3	-0,5	-1,1	-1,5	-2,1	-2,4	-2,7	-3,4	-3,3	-3,6	-4,09	-3,6	-5,7

Графика 6. *Естествен прираст в област Варна и страната (на 1 000 души от населението). Данните са получени от Национален статистически институт.*

II. Заболеваемост и болестност

Структура на Общата заболеваемостта и болестността по класове болести.

Здравословното състояние и здравният статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал.

Едновременното въздействие на значителен брой фактори като пол, възраст, образование, трудова заетост и условия на труд, местоживеене, здравна култура, здравни традиции и нагласи, състояние на здравната система и степен на развитие на условия за равен достъп до здравни услуги за всички, социално-икономическо развитие и доходи, определят характера на общия здравен статус на населението, здравното поведение и възпроизвеждането на неравенства за различни социални групи по отношение на достъпа до здравеопазване и здравни грижи.

Нарастващата заболеваемост на населението се определя в най-голяма степен от заболявания, които се дължат на демографски фактори, свързани със стареенето на населението, нездравословно хранене, тютюнопушене, употреба на алкохол, нерационален и нехигиеничен живот, намалена двигателна активност и спортуване, живот в стрес и др.

В структурата на заболеваемостта на населението по класове болести за 2020 г. в област Варна с най-висок относителен дял са болестите на дихателната система – 31,28%. На второ място са болестите на пикочо-половата система – 7,60%. На трето място са болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 7,16%.

Регистрираните новооткрити заболявания за 2020 г. са 277 914.

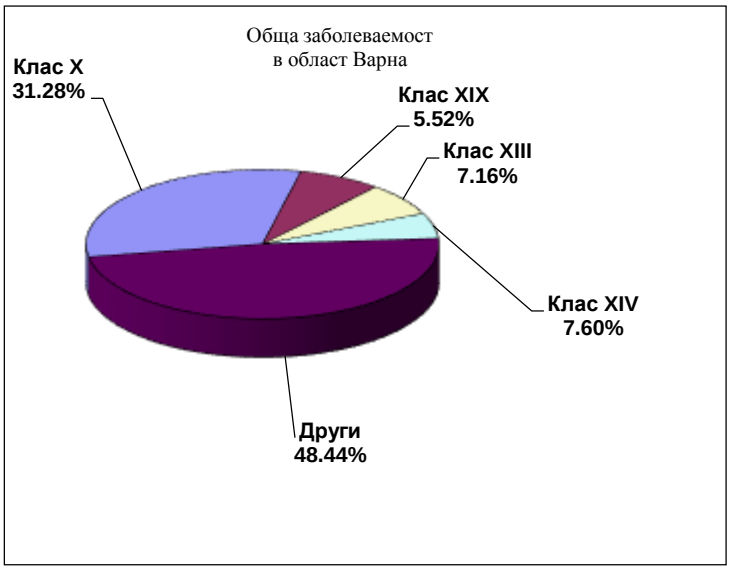
Така формираната заболеваемост за 2020 г. е 591,15 на 1 000 души от населението.

През 2020 г. в структурата на болестността по класове болести с най-висок относителен дял от 24,50% са болестите на органите на кръвообръщението. На второ място са болестите на дихателната система – 18,41%. На трето място са болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан – 10,46%.

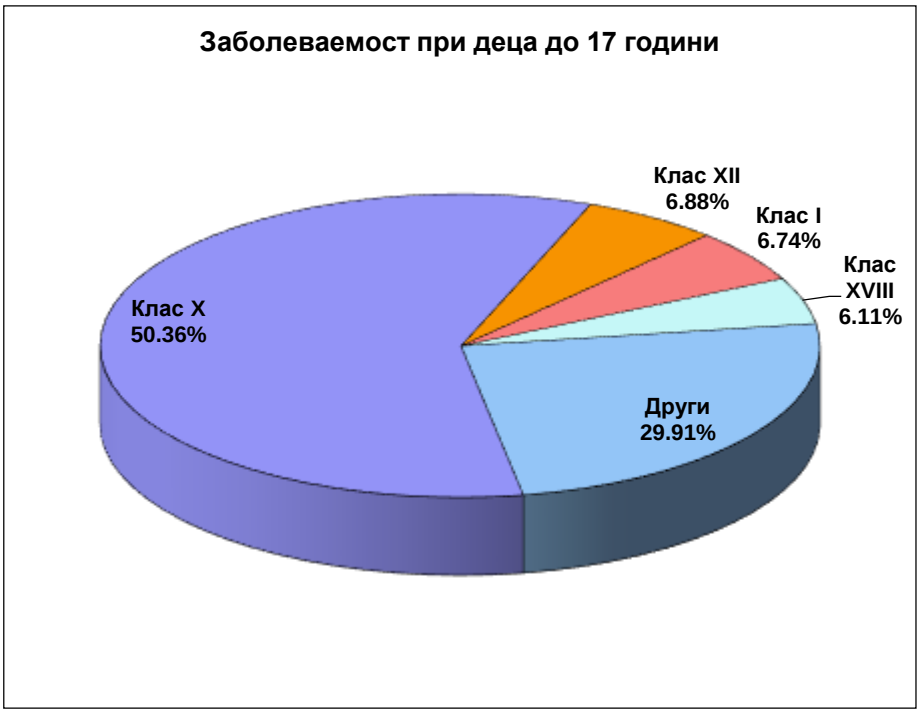
Регистрираните заболявания за 2020 г. са 943 626.

Заболеваемост при децата до 17 години

В структурата на заболеваемостта при децата до 17 години по класове болести за 2020 г. в област Варна на първо място са болестите на дихателната система – 50,36% от всички заболявания при децата от 0 до 17 години. На второ място са болести на кожата и подкожната тъкан – 6,88%. На трето място са някои инфекциозни и паразитни болести – 6,74%. На четвърто място са симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде – 6,11 %. И на пето място са болести на окото и придатъците му – 4,64 %.

Графика 7. *Структура на Общата заболеваемост на населението от област Варна през 2020 г.*

Графика 8. *Структура на заболеваемост при децата до 17 години през 2020 г. от област Варна*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2019 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	1316149	2801.00	100	357044	759.85	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	36617	77.93	2.78	15199	32.35	4.26
II	**Новообразувания**	29451	62.68	2.24	6920	14.73	1.94
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	9007	19.17	0.68	2331	4.96	0.65
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	82373	175.30	6.26	10077	21.45	2.82
V	**Психични и поведенчески разстройства**	27782	59.13	2.11	4730	10.07	1.32
VI	**Болести на нервната система**	55976	119.13	4.25	9137	19.45	2.56
VII	**Болести на окото и придатъците му**	95585	203.42	7.26	29497	62.77	8.26
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	36760	78.23	2.79	12023	25.59	3.37
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	288322	613.60	21.91	23926	50.92	6.70
X	**Болести на дихателната система**	224327	477.41	17.04	111821	237.98	31.32
XI	**Болести на храносмилателната система**	59168	125.92	4.50	14508	30.88	4.06
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	46171	98.26	3.51	16571	35.27	4.64
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	110900	236.02	8.43	23016	48.98	6.45
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	128479	273.43	9.76	33046	70.33	9.26
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	5764	12.27	0.44	1688	3.59	0.47
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	583	1.24	0.04	166	0.35	0.05
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	3261	6.94	0.25	699	1.49	0.20
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	30141	64.15	2.29	17774	37.83	4.98
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	45482	96.79	3.46	23915	50.90	6.70

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

Болестност и заболеваемост сред населението в област Варна през 2020 г.

№ на класа	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	Болестност			Заболеваемост		
		Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)	Регистрирани заболявания	На 1000 души от населението	Относителен дял (%)
	ОБЩО I – XIX клас	943626	2007,19	100	277914	591,15	100
I	**Някои инфекциозни и паразитни болести**	29479	62,70	3,12	11018	23,44	3,96
II	**Новообразувания**	20274	43,12	2,15	4836	10,29	1,74
III	**Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм**	5931	12,62	0,63	1770	3,76	0,64
IV	**Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата**	60250	128,16	6,38	8917	18,97	3,21
V	**Психични и поведенчески разстройства**	26591	56,56	2,82	5062	10,77	1,82
VI	**Болести на нервната система**	38148	81,14	4,04	8444	17,96	3,04
VII	**Болести на окото и придатъците му**	40088	85,27	4,25	13919	29,61	5,01
VIII	**Болести на ухото и мастоидния израстък**	23655	50,32	2,51	10155	21,60	3,65
IX	**Болести на органите на кръвообращението**	231180	491,74	24,50	18934	40,27	6,81
X	**Болести на дихателната система**	173688	369,45	18,41	86925	184,90	31,28
XI	**Болести на храносмилателната система**	33669	71,62	3,57	11184	23,79	4,02
XII	**Болести на кожата и подкожната тъкан**	34645	73,69	3,67	14755	31,39	5,31
XIII	**Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан**	98674	209,89	10,46	19888	42,30	7,16
XIV	**Болести на пикочо-половата система**	74062	157,54	7,85	21109	44,90	7,60
XV	**Бременност, раждане и послеродов период**	3667	7,80	0,39	898	1,91	0,32
XVI	**Някои състояния възникващи през перинаталния период**	359	0,76	0,04	146	0,31	0,05
XVII	**Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации**	2474	5,26	0,26	478	1,02	0,17
XVIII	**Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде**	22112	47,03	2,34	13236	28,15	4,76
XIX	**Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини**	38605	82,12	4,09	15331	32,61	5,52
XXII	**Кодове за специални цели, в това число COVID-19**	13726	29,20	1,45	10909	23,20	3,93

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за извънболнична помощ в областта.*

1. Хоспитализирана заболеваемост

През 2020 г. на първо място е отново клас II (новообразувания-включват се всички видове новообразувания – доброкачествени, злокачествени, с неопределен характер, новообразования in situ) – 13 619, което е 289.69 на 10 000 души от населението, относителен дял – 16.01%.

На второ място също е отново клас IX (болести на органите на кръвообращение) – 13 615, което е 289.60 на 10 000 души от населението на областта, относителен дял – 16.00%.

На трето място е клас XI (Болести на храносмилателната система) – 9 523, което е 202.56 на 10 000 души от населението, относителен дял – 11.19%.

На четвърто място е клас XIV (болести на пикочо-половата система)– 6 781 или 144.24 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7.97%.

На пето място е клас XV (Бременност, раждане и послеродов период) – 6 127, което е 130.33 на 10 000 души от населението, относителен дял – 7.20%.

И през 2020 г. се запазва тенденцията (период 2016 г. – 2020 г.) на първо и второ място да са съответно клас II (новообразувания) и клас IX (болести на органите на кръвообращение). С изключение на 2019 г., на трето място е клас XI (болести на храносмилателната система). По аналогичен начин за периода 2015 г. – 2019 г. на четвърто и пето място са били или клас XIV (болести на пикочо-половата система) или клас X (болести на дихателната система). За 2020 г. на пето място е клас XV (Бременност, раждане и послеродов период).

През 2020 г. са изписани 85 081 болни или 1 809.76 на 10 000 от населението, а през 2019 г. от стационарите на лечебните заведения за болнична помощ в област Варна са изписани 112 588 болни или 2 396.08 на 10 000 от населението.

Във връзка с пандемията от COVID-19 от 2020 г. е включен Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2), за който изписаните болни са били 2 339, което е 49.75 на 10 000 души от населението, относителен дял – 2.75%. От 2020 г. е включен Клас XXII Кодове за специални цели (U00-U85), в т.ч. COVID-19 (U07.1-U07.2)

Трябва да се отбележи, че с въвеждане на клиничните пътеки като форма на финансиране на болничната помощ от НЗОК, значително се промени структурата на хоспитализираната заболеваемост, особено по определени класове и отделни диагнози. Това води до изкривяване на статистическата информация и затруднява качествения анализ на заболеваемостта по причини, както и прогнозирането на трайни тенденции в развитието на здравните потребности от болнична помощ.

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2019 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	**Изписани болни**	**На 10 000 души от населението**	**Относителен дял (%)**
	ОБЩО I - XIX клас	112588	2396.08	100.00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	2739	58.29	2.43
II	Новообразувания	19171	407.99	17.03
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1153	24.54	1.02
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	3766	80.15	3.34
V	Психични и поведенчески разстройства	2496	53.12	2.22
VI	Болести на нервната система	2627	55.91	2.33
VII	Болести на окото и придатъците му	4133	87.96	3.67
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	888	18.90	0.79
IX	Болести на органите на кръвообращението	18583	395.48	16.51
X	Болести на дихателната система	10653	226.72	9.46
XI	Болести на храносмилателната система	8503	180.96	7.55
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	6550	139.40	5.82
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	5778	122.97	5.13

XIV	Болести на пикочо-половата система	5673	120.73	5.04
XV	Бременност, раждане и послеродов период	6336	134.84	5.63
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1874	39.88	1.66
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	1479	31.48	1.31
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	2233	47.52	1.98
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	7953	169.25	7.06

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ за 2019 г.*

Хоспитализирана заболеваемост в Област Варна за 2020 г.

	НАИМЕНОВАНИЕ НА БОЛЕСТИТЕ ПО МКБ-10	**Изписани болни**	**На 10 000 души от населението**	**Относителен дял (%)**
	ОБЩО I - XIX клас	85077	1809,67	100.00
I	Някои инфекциозни и паразитни болести	1375	29,25	1,62
II	Новообразувания	13619	289,69	16,01
III	Болести на кръвта, кръвотворните органи и отделни нарушения, включващи имунния механизъм	1192	25,36	1,40
IV	Болести на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата	2527	53,75	2,97
V	Психични и поведенчески разстройства	2152	45,78	2,53
VI	Болести на нервната система	1657	35,25	1,95
VII	Болести на окото и придатъците му	3438	73,13	4,04
VIII	Болести на ухото и мастоидния израстък	597	12,70	0,70
IX	Болести на органите на кръвообращението	13615	289,60	16,00
X	Болести на дихателната система	5066	107,76	5,95
XI	Болести на храносмилателната система	9523	202,56	11,19
XII	Болести на кожата и подкожната тъкан	1372	29,18	1,61
XIII	Болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан	5253	111,74	6,17
XIV	Болести на пикочо-половата система	6781	144,24	7,97
XV	Бременност, раждане и послеродов период	6127	130,33	7,20
XVI	Някои състояния, възникващи през перинаталния период	1317	28,01	1,55
XVII	Вродени аномалии [пороци на развитието], деформации и хромозомни аберации	597	12,70	0,70
XVIII	Симптоми, признаци и отклонения от нормата, открити при клинични и лабораторни изследвания, некласифицирани другаде	1445	30,74	1,70
XIX	Травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини	7424	157,92	8,73

XXII	Кодове за специални цели U00–U85	2339	49,75	2,75

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на ЛЗ за болнична помощ за 2020 г.*

Онкологични заболявания

Злокачествените новообразувания се обособяват като тежък проблем, свързан със здравето на населението.

В област Варна през 2020 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е 405.85, а болестността – 4311.42 на 100 000 души от населението.

За 2019 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания е 443.73, а болестността – 4244.66 на 100 000 души от населението.

Сред новооткритите заболявания най-често срещани са тези на Храносмилателните органи – 446, или 94.87 на 100 000 души население, след тях са Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата – 282 или 59.9877 на 100 000 души население. На трето място са злокачествени новообразувания на млечната жлеза – 228 или 48.50 на 100 000 души население.

Нарастващата смъртност е свързана както с постоянния най-висок дял на новообразованията в общия дял на хоспитализираната заболеваемост, така и с причините, свързани с късното им диагностициране.

Мъжете умират от рак много по-често, отколкото жените - това важи за всички страни в ЕС.

Най-смъртоносен се оказва ракът на белия дроб. Белодробните карциноми причиняват смъртта на около една четвърт от всички мъже, починали от рак, като при жените процентът е почти два пъти по-нисък. При тях обаче ракът на гърдата е особено опасен. Сред особено смъртоносните ракови заболявания е и ракът на дебелото черво, който е еднакво опасен както за мъжете, така и за жените. България е държавата с най-голям процент болни от рак на дебелото черво в ЕС.

Скринингът за рак на гърдата, който трябва да се провежда на всеки две години за жените над 50-годишна възраст, е въведен през 2011 г. в допълнение към годишния медицински преглед при ОПЛ. Равнищата на скрининга се повишават бързо, но продължават да бъдат ниски в сравнение с други държави — членки на ЕС.

Регистрирани заболявания от злокачествени новообразувания

Наименование и локализацияна на новообразуванието по МКБ – 10	2019 г.						2020 г.					
	Всичко			Новооткрити			Всичко			Новооткрити		
	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)	Всичко	На 100 000	Отн. дял (%)
Злокачествени новообразувания **всичко**	**19 945**	**4244.66**	**100**	**2 085**	**443.73**	**100**	20269	4311,42	100	1908	405,85	100,00
Устни, устна кухина и фаринкс	381	81.08	1.91	41	8.73	1.97	386	82,11	1,90	41	8,72	2,15
в т.ч.: устна	136	28.94	0.68	1	0.21	0.05	136	28,93	0,67	6	1,28	0,31
Храносмилателни органи	3100	659.74	15.54	507	107.90	24.32	3157	671,52	15,58	446	94,87	23,38
в т. ч.: хранопровод	25	5.32	0.13	10	2.13	0.48	42	8,93	0,21	21	4,47	1,10
стомах	298	63.42	1.49	75	15.96	3.60	284	60,41	1,40	57	12,12	2,99
дебело черво	1494	317.95	7.49	177	37.67	8.49	1495	318,00	7,38	136	28,93	7,13

ректосигмоидална област, право черво (ректум), анус и анален канал	972	206.86	4.87	131	27.88	6.28	1015	215,90	5,01	117	24,89	6,13
черен дроб и интрахепатални жлъчни пътища	80	17.03	0.40	25	5.32	1.20	82	17,44	0,40	35	7,44	1,83
Панкреас	154	32.77	0.77	76	16.17	3.65	169	35,95	0,83	72	15,32	3,77
Дихателни органи и гръден кош	935	198.98	4.69	272	57.89	13.05	914	194,42	4,51	219	46,58	11,48
в т. ч.: ларинкс	282	60.01	1.41	27	5.75	1.29	267	56,79	1,32	19	4,04	1,00
трахея, бронхи и бял дроб	600	127.69	3.01	237	50.44	11.37	601	127,84	2,97	196	41,69	10,27
Кости и ставни хрущяли	52	11.07	0.26	2	0.43	0.10	53	11,27	0,26	5	1,06	0,26
Меланом и други злокачествени новообразувания на кожата	4116	875.96	20.64	333	70.87	15.97	4154	883,60	20,49	282	59,98	14,78
в т. ч.: злокачествен меланом на кожата	398	84.70	2.00	31	6.60	1.49	401	85,30	1,98	25	5,32	1,31
Мезотелиална и меки тъкани	219	46.61	1.10	22	4.68	1.06	208	44,24	1,03	17	3,62	0,89
Млечна жлеза	3691	785.51	18.51	251	53.42	12.04	3764	800,64	18,57	228	48,50	11,95
Женски полови органи	2612	555.88	13.10	168	35.75	8.06	2670	567,94	13,17	173	36,80	9,07
в т. ч.: шийка на матката	899	191.32	4.51	58	12.34	2.78	918	195,27	4,53	47	10,00	2,46
тяло на матката	1127	239.85	5.65	75	15.96	3.60	1136	241,64	5,60	68	14,46	3,56
с неуточнена локализация на матка-та	7	1.49	0.04	1	0.21	0.05	6	1,28	0,03	1	0,21	0,05
яйчник	481	102.37	2.41	32	6.81	1.53	512	108,91	2,53	49	10,42	2,57
Мъжки полови органи	1717	365.41	8.61	158	33.63	7.58	1792	381,18	8,84	170	36,16	8,91
в т. ч.: простата	1437	305.82	7.20	147	31.28	7.05	1500	319,06	7,40	153	32,54	8,02
Пикочна система	1536	326.89	7.70	159	33.84	7.63	1585	337,15	7,82	162	34,46	8,49
в т. ч.: пикочен мехур	1015	216.01	5.09	102	21.71	4.89	1049	223,13	5,18	104	22,12	5,45
Око, главен мозък и други части на централната нервна система	191	40.65	0.96	38	8.09	1.82	189	40,20	0,93	26	5,53	1,36
в т. ч.: око и неговите придатъци	41	8.73	0.21	1	0.21	0.05	43	9,15	0,21	2	0,43	0,10
главен мозък	117	24.90	0.59	37	7.87	1.77	114	24,25	0,56	23	4,89	1,21
Щитовидна и други ендокринни жлези	523	111.30	2.62	42	8.94	2.01	533	113,37	2,63	19	4,04	1,00
в т. ч.: щитовидна жлеза	503	107.05	2.52	40	8.51	1.92	513	109,12	2,53	19	4,04	1,00
Неточно определени, вторични и неуточнени локализации	134	28.52	0.67	51	10.85	2.45	145	30,84	0,72	73	15,53	3,83
Лимфна, кръвотворна и сродните им тъкани	738	157.06	3.70	41	8.73	1.97	719	152,94	3,55	47	10,00	2,46
в т. ч.: болест на Hodgkin	156	33.20	0.78	4	0.85	0.19	153	32,54	0,75	4	0,85	0,21
нехочкинов лимфом	257	54.69	1.29	16	3.41	0.77	252	53,60	1,24	13	2,77	0,68
левкемия	272	57.89	1.36	15	3.19	0.72	264	56,16	1,30	22	4,68	1,15

лимфоидна левкемия	189	40.22	0.95	3	0.64	0.14	183	38,93	0,90	3	0,64	0,16
миелоидна левкемия	53	11.28	0.27	10	2.13	0.48	56	11,91	0,28	17	3,62	0,89
Самостоятелни (първични) множествени локализации (С97)	0	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Новообразувания ин ситу	482	102.58	2.42	33	7.02	1.58	500	106,35	2,47	33	7,02	1,73

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на СБАЛОЗ „Д-р Марко А. Марков" ЕООД.*

Инфекциозни болести

Относителният дял на регистрираните инфекциозни заболявания в общата болестност през годините е следния – 2.28% за 2018 г., 2.43% за 2019 г. и 1.62% за 2020 г. Най-голяма епидемиологична значимост по групи инфекции имат следните нозологични форми: чревни инфекциозни болести, вирусен хепатит, сифилис и др.

Високата честота на инфекциозните заболявания е свързана както с нивото на здравната култура и социалния статус на населението, така и с дейностите по провеждането на активна и пасивна профилактика на заразните и паразитни болести.

Проблемите, свързани с постигането на висок обхват планови имунизации се отнасят преди всичко до групите с повишен риск и касаят най-вече ромската етническа група и децата в неравностойно социално положение.

Настъпилата в началото на 2020 г. пандемия, предизвикана от коронавирусна инфекция, изправи целия свят и РБългария пред безпрецедентни предизвикателства. Кризата, предизвикана от пандемичната обстановка, постави политическите ръководства, бизнеса и гражданите в трудно положение. Някои от секторите на икономиката като туризъм и транспорт се оказаха в частична или пълна невъзможност да извършват услуги. Въздушният транспорт беше частично преустановен. Железопътният и автомобилният транспорт работеха при различни физически и санитарни ограничения.

Съгласно данните на Националния статистически институт за 2020 г. смъртността от COVID-19 в област Варна е 521 души или 110.9 на 100 000 души от населението и 7.5% от всички умирания в областта.

Разработването и широкото използване на безопасни и ефективни ваксини срещу COVID-19 се разглежда като важен етап за справяне и прекратяване на пандемията и постигане на контрол на инфекциите със SARS-CoV-2 в дългосрочен план. Целта е да се противодейства на разпространението на вируса и да се намалят потенциалните здравни последици от COVID-19. Ваксинацията ще позволи да се постигне имунитет при голяма част от населението, с което ще бъдат предпазени и лицата, които не могат да бъдат имунизирани и същевременно попадат в рисковите групи за по-тежко протичане и усложнения. Правителството на Република България активно се ангажира с процеса по осигуряването на ваксини срещу COVID–19, с крайна цел да ги предложи на цялото население, след като бъдат одобрени, чрез Споразумение, с което Европейската комисия се упълномощава да предлага на участващите държави членки и да сключва от тяхно име предварителни споразумения за покупка на ваксини („Advance Purchase Agreement") с техни производители с цел държавите членки да се снабдят с ваксини в борбата с пандемията от COVID–19, одобрено с Решение № 491 на Министерския съвет от 2020 г. и ратифицирано със Закон за ратифициране на Споразумението. ЕС е поел отговорността да гарантира, че обществеността в ЕС/ЕИП има достъп до безопасни и ефективни ваксини срещу COVID-19. Европейската комисия одобрява ваксини срещу COVID-19 след оценяването им от Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и след консултация с държавите — членки на ЕС. Първите ваксини бяха поставени в края на

2020 г.

В България за одобрени за прилагане следните ваксини: BioNTech/Pfizer, Moderna, Oxford- Astrazeneca, Johnson & Johnson. Към месец октомври 2021 г. ваксинационното покритие в България е твърде ниско – 19.3% от населението на България е напълно ваксинирано. За сравнение 70% от пълнолетното население на ЕС е напълно ваксинирано.

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза по форма на заболяването

Форма на заболяването	2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	Брой	На 100 000	Брой	На 100 000	Брой	На 100 000
Общо	**185**	**39.26**	**241**	**51.29**	**192**	**40,84**
в т.ч. новооткрити	57	12.10	47	10.00	46	9,78
Туберкулоза на дих. органи	162	34.38	203	43.20	163	34,67
в т.ч. новооткрити	52	11.03	37	7.87	39	8,30
Туберкулоза на костите и ставите	5	1.06	5	1.06	2	0,43
в т.ч. новооткрити	1	0.21	0	0.00	1	0,21
Туберкулоза на пикочо-половите органи	0	0.00	1	0.21	3	0,64
в т.ч. новооткрити	0	0.00	1	0.21	2	0,43
Други форми на активна туберкулоза	3	0.64	2	0.43	1	0,21
в т.ч. новооткрити	1	0.21	0	0.00	0	0,00

***Забележка**: Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети за 2020 г. на ЛЗИБП и СБАЛПФЗ – Варна ЕООД.*

Регистрирани заболявания от активна туберкулоза

През последното десетилетие се наблюдава тенденция за намаление както на броя на новите случаи на туберкулоза, така и на броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза, но разпространението й все още не е овладяно. Въпреки това и целенасоченото внимание чрез Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата за периода 2017—2020 година, заболяемостта е сред най-високите в ЕС.

През 2019 г. има прекъсване в тенденцията за намаление на броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза - показателят е 51.29 на 100 000 души, докато през 2018 г. броя на регистрираните заболявания от активна туберкулоза е бил 39,26 на 100 000 души. През 2020 г. регистрираните заболявания от активна туберколоза намаляват в сравнение с 2019 г. – 40,84 на 100 000 души. До голяма степен националната програма за превенция и контрол на туберкулозата постига своята цел – контролира нарастването на заболеваемостта. За това допринася възстановяването на организационно-методичната помощ, извършвана от утвърдени специалисти по белодробни болести, унифицирано лечение на болните от туберкулоза в съответствие с препоръките на СЗО.

Превенцията и профилактиката се осъществяват чрез два подхода:
идентифициране на заболелите от туберкулоза и техните контактни лица и съответно лечение на заболелите и
ваксиниране на децата за предпазване от болестта.

Все още са налице редица проблеми, свързани с контрола на туберкулозата, като: остаряла материална база, осигуряване средства за изследвания, поддържане и обновяване на диагностичната апаратура, наличие на резистентност и пр. Задължителната имунизация срещу туберкулоза и други болести, предотвратими чрез ваксинация, е изложена на предизвикателства поради намаляващото равнище на покритието. То се наблюдава на регионално равнище и се осигурява от ОПЛ или

определения персонал на регионалните здравни инспекции. Въпреки санкциите, като глоби за родителите, които не спазват изискванията, и пречките при записването на децата в детски ясли и градини, равнището на ваксинационното покритие намалява.

Психични заболявания

През последните години се очертава тенденцията на намаляване честотата на психичните и поведенчески разстройства.

През 2020 г. са регистрирани 17 317, от които 2 843 са новооткрити. Показателят болестност е 36.80 на 1000 души при заболеваемост – 6.05 на 1000 души.

През 2019 г. са регистрирани 27 782 от които 4730 са новооткрити. Показателят болестност е 64.4 на 1000 души при заболеваемост – 10.07 на 1000 души.

През 2018 г. са регистрирани 30 186 от които 6 121 са новооткрити. Показателят болестност е 69.1 на 1000 души при заболеваемост – 12.99 на 1000 души.

През 2020 г. беше разработена Национална стратегия за психично здраве на гражданите на Ребулбика България 2020 – 2030 г.

В Стратегията е записано:

- Липса на единна информационна система в здравеопазването и условия за интегрирани грижи
- За здравеопазване държавата отделя до 5 % от БВП (под 5,5 млн. Евро). От тях едва 2 % е бюджетът за психиатрично здравеопазване (изключват се социалните и резидентни услуги).
- Липса на унифициран и устойчив регламент за финансиране: исторически бюджет за ДПБ; Методика за отделения при МБАЛ, ЦПЗ; намаляващо съучастие на общинските бюджети
- Отделенията към УМБАЛ и МБАЛ се финансират чрез методика на субсидиране, която представлява тежест за управлението на съответното лечебно заведение. Това ограничава възможностите за разкриване на места за лечение в общността.
- Липса на стандарт за остойностяване на високоспециализираните дейности.
- Липса на договори с НЗОК за високоспециализирани дейности.
- Затруднен достъп до психиатрични услуги в условията на спешност поради усложнена нормативна процедура.
- Няма финансиране за дългосрочно, недоброволно лечение.

2. Рискови фактори, влияещи върху здравето на населението в област Варна.

Начин на живот

Основна част от причините за умиранията и влошеното здраве на населението се коренят в нездравословния начин на живот. В тази група се включват основни поведенчески фактори, психологически и социални фактори. В рисковата констелация на

населението у нас съществено значение имат следните фактори, свързани със стила и начина на живот:

- Тютюнопушенето е причина за рака на белия дроб, редица други онкологични заболявания, хронични заболявания на белия дроб, на сърдечно-съдовата система, и има доказана причинна връзка с атеросклерозата.
- Нерационалното хранене − с него са свързани много случаи на заболявания от ИБС, МСБ, диабет, затлъстяване, артериална хипертония, онкологични заболявания и други. Важно значение има повишената консумация на сол, на животински мазнини, прости „бързи" въглехидрати, добавки, консерванти, преработени храни, fast food, хранене извън дома, намалената консумация на пресни плодове и зеленчуци.
- Злоупотребата с алкохол е рисков фактор за артериална хипертония, мозъчен инсулт, рак на устната кухина, фаринкса, ларинкса, хранопровода, инциденти и травми, чернодробна цироза, може да увреди половата функция, нервната система и др.
- Злоупотреба с наркотици е сериозен рисков фактор с тежки последици за индивида, семейството и обществото, който довежда до понижаване качеството на живота, преждевременна смърт (инфекции, СПИН, хепатит, предозиране), деформирани семейни отношения и хроничен стрес за членовете на семейството, престъпност, понижаване на интелектуалния потенциал, увреждане на генетичния фонд.
- Ниската двигателна активност увеличава риска от възникване на сърдечно-съдови заболявания (артериална хипертония, исхемична болест на сърцето, мозъчно-съдова болест), диабет, затлъстяване.
- Психосоциалният стрес повишава значително риска от появяване на артериална хипертония, атеросклероза, миокардни увреждания, внезапна сърдечна смърт, диабет, астма и редица психосоматични заболявания.

Притеснително е нарастването на броя на подрастващите, изложени на изброените рискови фактории.

3. Икономически и социални фактори

Състоянието на здравето в голяма степен предопределя възможностите за социална и трудова активност. От друга страна, здравето на населението е под влияние на всички многочислени аспекти на достигнатото качество на живот, вкл. размер на доходите, ниво на образование, качество на околната среда, жилищни условия, условия на труд, социално обслужване и т.н.

Стратегическа цел на националната здравна политика е подобряване на здравето на населението.

Измерители на здравето на нацията са демографските процеси, заболеваемостта, факторите на риска за здравето.

Промените във възрастовата структура на населението оказват съществено влияние върху показателите на обществено здраве, особено върху общите коефициенти на раждаемост, смъртност и болестност и в крайна сметка върху здравните потребности на населението.

III. Състояние на системата за медицинска помощ

1. Първична извънболнична медицинска помощ

Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от амбулатории – индивидуални и групови практики за медицинска и дентална помощ.

Осигуреност с ОПЛ по данни от РЗОК – Варна, съответствие с НЗК 2018 г.:

- осигуреност на населението :
- показател – ОПЛ на 10 000 души
- **за областта – 5,93**
- **по общини:**

Общини	**Население към 31.12.2020 г.**	**Общопрактикуващи лекари към 31.12.2020 г. сключили договор с НЗОК**	**Осигуреност на 10 000 души**
Аврен	9 819	6	6,11
Аксаково	22 319	10	4,48
Белослав	10 287	6	5,83
Бяла	3 402	2	5,88
Варна	341 516	207	6,06
Ветрино	5 084	3	5,90
Вълчи дол	8 973	8	8,92
Девня	8 540	6	7,03
Долни чифлик	18 433	9	4,88
Дългопол	13 102	5	3,82
Провадия	20 845	12	5,76
Суворово	7 804	5	6,41
Варненска област	**470 124**	**279**	**5,93**

Забележка: *Данните за брой общопрактикуващи лекари към 31.12.2020 г., сключили договор с НЗОК са получени от РЗОК*

Съгласно водения от Изпълнителна агенция „Медицински надзор" регистър на лечебните заведения за извънболнична медицинска помощ и хосписите общият брой ОПЛ /титуляри на практика/ към 29.04.2021 г. е 337 броя титуляри, работещи в 305 лечебни заведения за първична медицинска помощ

1. Общ брой ОПЛ /титуляри на практика/ - 337 броя титуляри, работещи в 305 лечебни заведения за първична медицинска помощ;
   - Индивидуални практики – 282 броя;
   - Групови практики – 23 броя, с общо 55 броя съдружници /титуляри/;
2. ОПЛ, придобили специалност по „Обща медицина" към настоящия момент – 197 броя;
3. ОПЛ с призната специалност „Вътрешни болести", „Педиатрия" и „Спешна медицина", които имат права по § 95 от преходните и заключителни разпоредби към Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето /ДВ. бр. 41/2009 г., в сила от 02.06.2009 г./ - 94 броя.
4. ОПЛ без придобита специалност по "Обща медицина" – 45 броя. От тях:
   - зачислени за специализация по „Обща медицина" –27 броя;
   - незачислени за специализация по „Обща медицина" – 18 броя;
5. ОПЛ, попадащи в хипотезата на § 6, ал.2 от Преходните и заключителни разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за лечебните заведения (обн. - ДВ, бр. 42 от 2019 г., в сила от 4.06.2019 г.) и подадени за заличаване от регистъра, воден в ИАМН по чл. 41 от Закона за лечебните заведения – 17 броя индивидуални практики за първична медицинска помощ.

Извършени прегледи

Извършени прегледи	Брой
Проф. преглед 0-1 г.	33 834
Проф. преглед 1-2 г.	11 277
Проф. преглед 2-7 г.	29 011
Проф. преглед 7-18 г.	42 021
Брой прегледи на Бременни	48
ОБЩО Посещения на диспансеризирани при ОПЛ ЗЗОЛ	279 946
Проф.преглед над 18 г.	118 652
Брой други прегледи	977 578
Общ брой прегледи	1 492 367
Средно месечен брой ЗЗОЛ	386 629

Забележка: *Данните са получени от РЗОК*

Посочената дейност е заплатена през 2020 г. и извършена в периода от XII.2019 г. доXI.2020 вкл. ;

Брой други прегледи не са обвързани с пряко заплащане, тъй като се включват в съответното капитационно заплащане - за брой регистрирани в пациентската листа ЗЗОЛ;

В извършената и заплатена дейност ОПЛ са отчетели също: инцидентни прегледи на ЗОЛ от друг здравен район - **1 024 бр**.; имунизации 0-18г. – **45 126 бр.**; имунизации на лица над 18 г. – **12 608 бр.**

Изводи:

Наблюдава се концентриране на ОПЛ в големите населени места – центрове на общини, като голяма част от тях са избрани от пациенти от отдалечени села, разположени на голяма територия. Това е предпоставка за ненавременно оказване на медицинска помощ и създава неравнопоставеност и затруднен достъп до ОПЛ на селското население в сравнение с градското. Специалността Обща медицина обаче е от изключително значение за осъществяването на първична медицинска помощ, която е основата на здравната система, тъй като амбулатория за първична медицинска помощ към момента може да бъде разкривана само от лекари с придобита специалност Обща медицина или от специализанти по Обща медицина. Според НЗК 2018 потребностите от специалисти по Обща медицина са 315. Към 31.12.2020 г. общият брой на практикуващите ОПЛ, сключили довор с НЗОК е 279 души, което показва, че все още потребностите не са напълно задоволени.

Лечебни заведения за първична извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12…… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	2018 г.	2019 г.	2020 г.
АИП ПМП	325	312	305
АИП ПДП	519	534	553
АГП ПМП	23	23	23
АГП ПДП	56	56	59

Забележка*: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

2. Специализирана извънболнична медицинска помощ

Към 31.12.2020 г. специализираната извънболнична медицинска помощ в област Варна се осъществява от 670 лечебни заведения, от които:

- 10 – Диагностично консултативни центрове,
- 88 – Медицински центрове,
- 7 – Медико-дентални центрове,
- 10 – Дентални центрове,
- 30 – Групови практики за специализирана медицинска помощ,
- 395 – Индивидуални практики за специализирана медицинска помощ,
- 8 – Индивидуални практики за специализирана дентална помощ,
- 1 – Групова практика за за специализирана дентална помощ,
- 103 – Самостоятелни медико-технически лаборатории,
- 18 – Самостоятелни медико-диагностични лаборатории,

Налице е неравномерно разпределение на лечебните заведения за специализирана извънболнична помощ, които са съсредоточени главно в областния град Варна и са недостатъчни в по-малките населени места. Това принуждава пациентите от малките общини да пътуват за извършване на специализирани изследвания и консултации.

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ на територията на област Варна към 31.12. …… г. (тригодишен период)

Видове ЛЗ	2018 г.	2019 г.	2020 г.
АИП СМП	394	398	396
АИП СДП	7	8	8
АГП СМП	30	30	30
МЦ	92	89	88
МДЦ	6	6	7
ДКЦ	10	10	10
ДЦ	11	10	10
СМДЛ	18	18	18
СМТЛ	96	101	103
ОБЩО:	**664**	**670**	**670**

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Лечебни заведения за специализирана извънболнична медицинска и дентална помощ по общини към 31.12.2020 г.

Община	АИП СМП	АИП СДП	АГП СМП	АГП СДП	МЦ	МДЦ	ДКЦ	ДЦ	СМДЛ	СМТЛ
Варна	352	8	30	1	79	7	9	10	17	100
Аврен					1					
Аксаково	3				1					
Белослав	2				1					1
Бяла	1									
Ветрино										
Вълчи дол	2									

Девня	3						1			
Долни чифлик	9									
Дългопол	2				2					
Провадия	21				4				1	2
Суворово										

***Забележка**: данните са получени от водения в ИАМН регистър на ЛЗ за извънболнична помощ*

Изпълнение на здравната карта за област Варна по видове специалности – за 2020 г. (сключили договор с НЗОК)

Специалност	Национална здравна карта 2018 г.	Брой специалисти в ИБМП, сключили договор с РЗОК Варна
АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ	**57**	**84**
АНЕСТЕЗИОЛОГИЯ И ИНТЕНЗИВНО ЛЕЧЕНИЕ	**11**	**0**
ВЪТРЕШНИ БОЛЕСТИ	**24**	**18**
ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	**14**	**18**
ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	**36**	**32**
ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ	**6**	**3**
КАРДИОЛОГИЯ	**60**	**77**
КЛИНИЧНА АЛЕРГОЛОГИЯ	**8**	**8**
КЛИНИЧНА ТОКСИКОЛОГИЯ	**2 за СИР**	**1**
КЛИНИЧНА ХЕМАТОЛОГИЯ	**5**	**5**
КОЖНИ И ВЕНЕРИЧЕСКИ БОЛЕСТИ	**30**	**28**
МЕДИЦИНСКА ОНКОЛОГИЯ	**3**	**0**
МЕДИЦИНСКА ПАРАЗИТОЛОГИЯ	**5**	**2**
НЕРВНИ БОЛЕСТИ	**47**	**55**
НЕФРОЛОГИЯ	**10**	**16**
ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ	**31**	**37**
ОЧНИ БОЛЕСТИ	**35**	**55**
ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	**14**	**16**
ПСИХИАТРИЯ	**27**	**25**
РЕВМАТОЛОГИЯ	**7**	**10**
УРОЛОГИЯ	**10**	**18**
УШНО-НОСНО-ГЪРЛЕНИ БОЛЕСТИ	**30**	**40**
ФИЗИКАЛНА И РЕХАБИЛИТАЦИОННА МЕДИЦИНА	**14**	**27**
ГРЪДНА ХИРУРГИЯ	**5 за СИР**	**4**
НЕВРОХИРУРГИЯ, СЪДОВА ХИРУРГИЯ, АНГИОЛОГИЯ	**17 за СИР**	**11**
ХИРУРГИЯ	**46**	**46**
ПЕДИАТРИЯ	**80**	**47**
ДЕТСКА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ЕНДОКРИНОЛОГИЯ И БОЛЕСТИ НА ОБМЯНАТА	**5 за СИР**	**5**
ДЕТСКА КАРДИОЛОГИЯ	**7 за СИР**	**6**
ДЕТСКА КЛИНИЧНА, ХЕМА-ТОЛОГИЯ И ОНКОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**1**

ДЕТСКА НЕВРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**3**
ДЕТСКА НЕФРОЛОГИЯ	**3 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ПНЕВМОЛОГИЯ И ФТИЗИАТРИЯ	**5 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ПСИХИАТРИЯ	**6 за СИР**	**3**
ДЕТСКА РЕВМАТОЛОГИЯ	**4 за СИР**	**4**
ДЕТСКА ХИРУРГИЯ	**3 за СИР**	**2**
ОБЩО:	**676**	**719**

Забележка: *данните са получени от РЗОК. СИР – Североизточен район (Варна, Добрич, Търговище, Шумен)*

Посещения в амбулаторията при специалисти през 2020 г.

Област Варна	**ОБЩО**					
	Посещения в амбулаторията					**на 1 жител**
	Всичко	**деца до 17 г.**	**в това число**			
			профилактични	**от тях деца до 17 г.**	**Посещения по домовете**	
Лекари	739609	90849	24373	4099	1462	1,57
Вътрешни болести	16304	382	2064	0	29	0,03
Гастроентерология	36723	5246	1252	771	5	0,08
Ендокринология и болести на обмяната	32431	802	0	0	4	0,07
Кардиология	77302	89	109	0	79	0,16
Ревматология	6252	8	262	0	0	0,01
Пневмология и фтизиатрия	21391	484	231	0	125	0,05
Нефрология	10414	419	0	0	0	0,02
Клинична хематология	3440	8	0	0	0	0,01
Клинична алергология	3453	753	105	0	0	0,01
Педиатрия	48311	41519	2771	2767	66	0,10
Хирургия	34699	1767	556	0	151	0,07
Ортопедия и травматология	68796	10413	779	771	252	0,15
Урология	15688	389	11	0	4	0,03
Неврохирургия	1221	19	0	0	0	0,00
Акушерство и гинекология	83627	1767	8699	219	26	0,18
Инфекциозни болести	669	119	0	0	0	0,00
Ушно-носно-гърлени болести	40550	4964	1378	0	9	0,09
Очни болести	79601	13475	3358	322	24	0,17
Психиатрия	17046	704	192	0	19	0,04
Нервни болести	68934	2120	2826	20	567	0,15
Кожни и венерически болести	32940	5219	1027	0	106	0,07
Физикална и рехабилитационна медицина	35238	1589	0	0	1	0,07
Други	14449	2745	5	0	0	0,03

Забележка: *Данните са получени след обработка на годишните статистически отчети на НЦОЗА за ЛЗ за извънболнична помощ*

Изводи:

За 2020 г. в област Варна има общо 739609 посещения при специалисти, което е 1.57 посещения на 1 жител от населението. Извършените профилактични прегледи са 24373.

С най-висока степен на посещаемост са специалистите по акушерство и гинекология – 83627 прегледа или 0.18 прегледа на 1 жител.

На второ място са специалистите по очни болести с 79601 прегледа или 0.17 на 1 жител

и невролозите с 84 732 прегледа или 0.18 на 1 жител.

На трето място са кардиолозите с 77302 прегледа – 0.16 на 1 жител.

На четвърто място са специалистите по нервни болести с 68934 прегледа или 0.15 на 1 жител и специалистите по ортопедия и травматология с 68796 или 0.15 на 1 жител.

За периода 2015 година – 2020 година се запазва тенденцията с най-много посещения да са гинеколозите и кардиолозите, следвани от невролозите и специалистите по очни болести.

Следва да се има предвид, че все още обемът и структурата на обръщаемостта към специалисти в извънболничната помощ по специалности са в зависимост не само от здравно-демографската характеристика и здравни потребности на населението, но и от осигуреността със съответните специалисти.

3. Болнична медицинска помощ

Осигуреност с легла

Броят на леглата в областта за 2016 г. е 2 666. През 2017 г. се увеличават и съответно са 3 038 бр. През 2018 г. броят на леглата е увеличен на 3117 бр. За 2019 г. броят към 31.12.2019 г е 3 111, а за 2020 г, броят им е 3 110.

Лечебни заведения в област Варна

Видове заведения	2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	Брой	Легла	Брой	Легла	Брой	Легла
Лечебни заведения за болнична помощ-всичко	**19**	**3 117**	**19**	**3 111**	**19**	**3 110**
Публични лечебни заведения	**10**	**2 698**	**10**	**2 687**	**10**	**2 686**
Многопрофилни болници	6	**2 187**	6	**2 176**	6	**2 715**
Многопрофилна болница за активно лечение	6	2 187	6	2 176	6	2 175
Специализирани болници	**5**	**511**	**5**	**511**	**5**	**511**
Специализирана болница за активно лечение	4	361	4	361	4	361
Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация	1	150	1	150	1	150
Частни лечебни заведения	**8**	**419**	**8**	**424**	**8**	**424**
Многопрофилни болници	**2**	**167**	**2**	**172**	**2**	**172**
Многопрофилна болница за активно лечение	2	167	2	172	2	172
Специализирани болници	**6**	**252**	**6**	**252**	**6**	**252**
Специализирана болница за активно лечение	5	132	5	132	5	132
Специализирана болница за рехабилитация	1	120	1	120	1	120

Забележка: За 2015 г. и 2016 г. в таблицата не е включена СБПЛР, поради непредоставяне на данни от ЛЗ.

Легла в лечебните заведения за болнична помощ по видове към 31.12.2020 г.

Видове легла	2020 г.		
	Брой легла към 31.12.2020 г.	Осигуреност на 10 000	Относителен дял (%)
Общо	**3110**	**66,15**	**100,00**
За активно лечение	**2534**	**53,90**	**81,48**
Интензивни	**177**	**3,76**	**5,69**
Вътрешни болести	0	0,00	0,00

Кардиология	21	0,45	0,68
Педиатрия	16	0,34	0,51
Хирургия	0	0,00	0,00
Нервни болести	0	0,00	0,00
Акушерство и гинекология	0	0,00	0,00
Неврохирургия	0	0,00	0,00
К/ОАРИЛ	97	2,06	3,12
Други	43	0,91	1,38
Акушеро-гинекологични	**160**	**3,40**	**5,14**
Гинекологи	45	0,96	1,45
Родилни	97	2,06	3,12
Патологическа бременост	18	0,38	0,58
Асистирана репродукция	0	0,00	0,00
Педиатрия	**284**	**6,04**	**9,13**
Неонатология	100	2,13	3,22
Педиатрия	152	3,23	4,89
Детска кардиология	0	0,00	0,00
Детска клинична хематология и онкология	20	0,43	0,64
Детска нефрология и хемодиализа	10	0,21	0,32
Детска пневмология и фтизиатрия	0	0,00	0,00
Детска ревматология	2	0,04	0,06
Детска гастроентерология	0	0,00	0,00
Детска ендокринология и болесто на обмяната	0	0,00	0,00
Терапевтични	**1218**	**25,91**	**39,16**
вътрешни болести	25	0,53	0,80
гастроентерология	82	1,74	2,64
ендокринология и болести на обмяната	15	0,32	0,48
кардиология	123	2,62	3,95
нефрология	27	0,57	0,87
ревматология	10	0,21	0,32
Пнефмология и фтизиатрия	47	1,00	1,51
Клинична алергология	0	0,00	0,00
Клинична имунология	0	0,00	0,00
Клинична токсикология	13	0,28	0,42
Клинична хематология	102	2,17	3,28
Инфекциозни болести	90	1,91	2,89
нервни болести	115	2,45	3,70
Кожни и вен. болести	16	0,34	0,51
Мед онкология	133	2,83	4,28
Лъчелечение	30	0,64	0,96
Нуклеарна медицина	2	0,04	0,06
Хирургични	**695**	**14,78**	**22,35**
Хирургия	229	4,87	7,36
Гръдна хирургия	37	0,79	1,19
Детска хирургия	21	0,45	0,68
Лицево-челюстна хирургия	7	0,15	0,23
Пластично-възстановителна хирургия	22	0,47	0,71

Кардиохирургия	24	0,51	0,77
Неврохирургия	42	0,89	1,35
Ортопедия и травматология	125	2,66	4,02
Съдова хирургия	30	0,64	0,96
Урология	76	1,62	2,44
Очни болести	65	1,38	2,09
УНГ	17	0,36	0,55
Дългосрочни грижи	**9**	**0,19**	**0,29**
За продължително лечение по:	**0**	**0,00**	**0,00**
Вътрешни болести	0	0,00	0,00
Кардиология	0	0,00	0,00
Ревматология	0	0,00	0,00
Пневмология и фтизиатрия	0	0,00	0,00
Ортопедия и травматология	0	0,00	0,00
Нервни болести	0	0,00	0,00
Хипотрофични, увредени и недоносени деца	0	0,00	0,00
Други	0	0,00	0,00
За палиативно лечение	9	0,19	0,29
За рехабилитация	**402**	**8,55**	**12,93**
Психиатрични	**165**	**3,51**	**5,31**
За активно лечение	165	3,51	5,31
За дългосрочни грижи	0	0,00	0,00

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ статистически формуляр „3”-365 Б.*

Осигуреността със специализирани болнични легла е както следва:

Броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ към 31.12.2020 г е 3 111, което е 66,15 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са 81.48% от общия брой на болничните легла. Това са 53,90 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял са терапевтичните – 39.16 (25.91 на 10 000 души), след това са хирургичните – 22.35% (14.78 на 10 000 души) и педиатричните с – 9.13% (6.04 на 10 000 души).

За 2020 г. осигуреността с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивни легла) е 3,76 на 10 000 души.

Осигуреността с легла за дългосрочни грижи е 0.19 на 10 000 души, от които леглата за палиативни грижи са 0.19 на 10 000 души.

През 2019 г. броят на леглата в лечебните заведения за болнична помощ е 3 111, което е 66,21 осигуреност с легла на 10 000 души.

Леглата за активно лечение са 81.13% от общия брой на болничните легла. Това са 53,72 легла на 10 000 души.

От леглата за активно лечение с най-голям относителен дял са терапевтичните – 35.78 (23.69 на 10 000 души), след това са хирургичните – 25.01% (16.56 на 10 000 души) и педиатричните с – 9.90% (6.55 на 10 000 души).

За 2019 г. осигуреността с легла за анестезиология и интензивно лечение (интензивно лечение) е 3,09 на 10 000 души.

Осигуреността с легла за дългосрочни грижи е 0.43 на 10 000 души, от които леглата за продължително лечение са 0.06 на 10 000 души и леглата за палиативни грижи са 0.36 на 10 000 души.

Проблем се явява осигуреността с някои видове легла като ендокринология, дермато-венерологичните, УНГ-легла, легла за продължително лечение, но поради цикличните вълни, предизвикани от коронавирусната инфекция и нуждата от преструктуриране на леглата в легла за лечение на положителни пациенти с основна инфекция COVID-19, за 2020 г. не може да се направи анализ на осигуреността с легла по медицински специалности.

Дейност на стационарите на болничните лечебни заведения

Видове заведения	2020 г.									
	Легла (среднодишен брой)	**Постъпили болни**	**Изписани болни**	**Умрели**	**Преминали болни**	**Проведени леглодни**	**Използваемост на леглата (дни)**	**Оборот на леглата**	**Среден престой на 1 лекуван болен**	**Леталитет (%)**
Общо	**3 047**	**106 100**	**103 496**	**2 813**	**106 894**	**530 058**	**174**	**35**	**4,96**	**2,65**
Многопрофилни болници	**2 112**	68 660	66 167	2 672	69 295	376 997	179	33	5,44	3,88
МБАЛ „Св. Марина” ЕАД	1 306	46587	44559	2209	46980	263532	202	36	5,60	4,70
МБАЛ „Св. Анна-Варна” АД	410	14355	14002	379	14547	72381	177	35	5,00	2,60
МБАЛ „Царица Йоанна” ЕООД-Провадия	61	1331	1331	1	1345	7445	122	22	5,50	0,10
МБАЛ „Девня” ЕООД	40	248	241	1	248	2 126	53	6	8,60	0,40
МБАЛ Варна ЕООД	62	351	351	0	351	918	15	6	2,60	0,00
МБАЛ Варна към ВМА	233	5788	5683	82	5824	30595	131	25	5,30	1,40
Специализирани болници	**511**	19021	18930	101	19127	83966	164	37	4,39	0,53
СБОБАЛ – Варна ЕООД	40	2669	2667	2	2669	4919	123	67	1,80	0,00
СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов” ЕООД	140	6071	6042	9	6114	26314	188	44	4,30	0,10
СБАЛПФЗ – Варна ЕООД	30	71	66	2	82	5201	173	3	63,40	2,90
СБАЛОЗ – Варна ЕООД	151	8861	8806	88	8913	36170	240	59	4,10	1,00
СБПЛР	150	1349	1349	0	1349	11362	76	9	8,40	0,00
Публични заведения-общо	**2 623**	87 681	85 097	2 773	88 422	460 963	176	34	5,21	3,16
Частни лечебни заведения	**424**	18 419	18 399	40	18 472	69 095	163	44	3,74	0,22
СОБАЛ „Доц. Георгиев” ЕООД	15	877	877	0	877	877	58	58	1,00	0,00
СХБАЛ „Проф. Темелков” ЕООД	26	1587	1587	0	1587	3287	126	61	2,10	0,00
СБР – Варна АД	120	3952	3952	0	3952	29501	246	33	7,50	0,00
МБАЛ „Еврохоспитал” ООД	65	2936	2919	14	2936	8989	138	45	3,10	0,50
МБАЛ „Майчин дом” ЕООД	107	4495	4496	2	4518	14864	139	42	3,30	0,00
СБАЛДБ „Д-р Лисичкова” ЕООД	45	577	587	0	588	2724	61	13	4,60	0,00
СБАЛК Варна ЕАД	30	2674	2676	13	2692	5658	189	90	2,10	0,50

СБАЛК „Кардиолайф” ООД	16	1321	1305	11	1322	3195	200	83	2,40	0,80

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ за 2020 г.*

Видове заведения	2019 г.									
	Легла (среднгодишен брой)	**Постъпили болни**	**Изписани болни**	**Умрели**	**Преминали болни**	**Проведени леглодни**	**Използваемост на леглата (дни)**	**Оборот на леглата**	**Среден престой на 1 лекуван болен**	**Летали-тет (%)**
Общо	**2 875**	**122 530**	**129 904**	**2 373**	**132 710**	**658 022**	**229**	**43**	**5.33**	**1.79**
Многопрофилни болници	**2 099**	**88 288**	**86 330**	**2 226**	**88 945**	**465 049**	**222**	**42**	**5.23**	**2.51**
МБАЛ „Св. Марина” ЕАД	1 306	56 075	54 497	1 823	56 467	30 8321	236	43	5.50	3.20
МБАЛ „Св. Анна-Варна” АД	417	21 225	20 897	342	21 431	10 0902	242	51	4.70	1.60
МБАЛ „Царица Йоанна” ЕООД-Провадия	61	1 875	1 880	1	1 895	10 522	172	31	5.60	0.10
МБАЛ „Девня” ЕООД	20	312	312	0	312	3 161	158	16	10.10	0.00
МБАЛ Варна ЕООД	62	1 172	1 172	0	1 172	2 974	48	19	2.50	0.00
МБАЛ Варна към ВМА	233	7 629	7 572	60	7 668	39 169	168	33	5.10	0.80
Специализирани болници	**352**	**12 100**	**21 467**	**109**	**21 566**	**101 955**	**290**	**35**	**8.36**	**0.51**
СБОБАЛ – Варна ЕООД	40	2 870	2 870	0	2 870	5 839	146	72	2.00	0.00
СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов” ЕООД	140	5 979	5 980	11	6 034	26 301	188	43	4.40	0.20
СБАЛПФЗ – Варна ЕООД	30	64	63	7	81	4 619	154	3	4.10	10.00
СБАЛОЗ – Варна ЕООД	30	64	9431	91	9458	38882	257	63	4.10	1.00
СБПЛР	112	3 123	3 123	0	3 123	26 314	235	28	8.40	0.00
Публични заведения-общо	**2 451**	**100 388**	**107 797**	**2 335**	**110 511**	**567 004**	**231**	**41**	**5.61**	**2.12**
Частни лечебни заведения	**424**	**22 142**	**22 107**	**38**	**22 199**	**91 018**	**215**	**52**	**4.10**	**0.17**
СОБАЛ „Доц. Георгиев” ЕООД	15	1 385	1 385	0	1 385	1 385	92	92	1.00	0.00
СХБАЛ „Проф. Темелков” ЕООД	26	1 620	1620	0	1 620	3 308	127	62	2.00	0.00
СБР – Варна АД	120	4 808	4 807	0	4 808	43 798	365	40	9.10	0.00
МБАЛ „Еврохоспитал” ООД	65	3 600	3593	7	3 600	10 757	165	55	3.00	0.20
МБАЛ „Майчин дом” ЕООД	107	4 534	4 537	0	4 560	15 247	142	43	3.30	0.00
СБАЛДБ „Д-р Лисичкова” ЕООД	45	1 544	1 551	0	1 562	6 777	151	35	4.30	0.00
СБАЛК Варна ЕАД	30	3 183	3 144	25	3 187	6 462	215	106	2.00	0.80
СБАЛК „Кардиолайф” ООД	16	1 468	1 470	6	1 477	3 284	205	92	2.20	0.40

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ за 2019 г.*

Дейността на лечебните заведения за болнична помощ се осъществява основно от многопрофилните болници за активно лечение (106 100 преминали болни през 2020 г., проведени леглодни – 530 058 и използваемост на леглата в дни 174) и от специализираните болници.

Изводи:

Общият извод е, че многопрофилните болници за активно лечение осъществяват адекватна на потребностите на населението дейност. Икономическите лостове, нужни за по-нататъшното оптимизиране на дейността, осъществявана от многопрофилните болници за активно лечение са: вътрешно преструктуриране, ефективен мениджмънт и финансов контрол.

Болниците извършват традиционните дейности за лечение на нуждаещи се от хоспитализация, но често те изпълняват и други функции, които изчерпват финансовите им ресурси.

4. Спешна медицинска помощ

Структура и организация на спешната медицинска помощ в областта

ЦСМП – Варна обслужва 470 124 души население на област Варна на територия от 3 825 кв. м. Има разкрити девет ФСМП – в градовете Варна, Девня, Провадия, Долни Чифлик, Белослав, Аксаково, Дългопол, Вълчи дол и Бяла. През 2020 г. общият брой обслужени пациенти е бил 58 868.

В общините Аврен, Ветрино и Суворово няма разкрити филиали. Населението там се обслужва от най-близко разположените филиали, но съществуват проблеми, свързани с отдалеченост, труднодостъпност, недобри транспортни комуникации, трудности в обслужването през зимния период.

Филиали на ЦСМП са необходими и в курортните комплекси през активния летен сезон, тъй като населението там се увеличава, а няма лечебни заведения, които да оказват 24-часова спешна медицинска помощ.

Дейност ЦСМП – Варна за 2020 г.

Показател	Брой
Амбулаторни прегледи	10 853
Изпълнени повиквания - общо, от тях: - за спешна медицинска помощ - за санитарен транспорт	50 331 49 054 1 227
Общ брой обслужени пациенти	58 868
Персонал – общ брой, от тях – лекари - фелдшери - медицински сестри - акушерки	399 122 40 44 18
Транспортни средства -	41

***Забележка**: данните са получени след обработка на отчетите на ЦСМП.*

Дейност на спешните отделения към болнични лечебни заведения – 2020 г.
Обслужени лица – 94 345
От тях: хоспитализирани – 36 075

***Забележка**: данните са получени след обработка на годишните отчети за болнична помощ на УМБАЛ „Св. Марина" ЕАД, УМБАЛ „Св. Анна – Варна" АД и МБАЛ Варна към ВМА София.*

Анализът на състоянието, организацията и дейността на системата за спешна медицинска помощ показва редица съществени проблеми, които трябва да бъдат решени.

Не е изпълнена целта за ясно дефиниране на функциите и задълженията на системата за спешна медицинска помощ. Поради затруднения в достъпа на пациентите до ОПЛ нараства търсенето на медицинска помощ в ЦСМП и Спешните отделения. Това се наблюдава особено в по-малките и отдалечените населени места. За определен контингент от населението – с нарушени здравноосигурителни права, от етнически малцинства, социално-слаби и др. системата на спешната помощ се оказва удобна, а в някои случаи и единствена алтернатива за получаване на медицинска помощ

IV. Осигуреност на регионалната здравна мрежа с човешки ресурси

Медицински персонал в лечебните заведения в област Варна към 31.12.2020 г.

Вид лечебно заведение	Брой отчетени единици	Персонал в лечебните заведения						
		Физически лица						
		Общо	На основен трудов договор	Лекари на основен трудов договор	Лекари по дентална медицина на основен трудов договор	Фармацевти на онсовен трудов договор	Медицински специалисти по здравни грижи на основен трудов договор	Друг персонал на основен трудов договор
ЛЗБП	19	4 810	4 605	1 244	1	20	1 659	1 681
МЦ	71	1 366	857	315	0	0	211	331
Дентален център	9	150	131	0	51	0	28	52
Медико-дентален център	4	335	319	3	40	0	14	262
ДКЦ	10	691	449	157	0	0	157	135
СМДЛ	17	337	282	37	0	0	166	79
СМТЛ	53	182	166	2	0	0	134	30
АИП ПМП и АГП ПМП	243	279	279	279	0	0	0	0
АИП СМП и АГП СМП	89	139	139	139	0	0	0	0
Практики за дентална помощ	288	426	426	0	426	0	0	0
Други здравни заведения	12	2 903	2 472	340	98	26	729	1 279
Общо:	815	11618	10125	2516	616	46	3098	3849

***Забележка:** Данните са получени след обработка на Годишен отчет 03010 – „3 – Здравно заведение" в ТСБ – Варна.*

Лекари в област Варна по специалности – общо

Видове специалности	2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	Брой	Брой	Брой	На 10 000 от населението	Брой	На 10 000 от населението
Лекари - всичко	2357	50.02	2 383	50.71	2 113	44,95
в т.ч. Вътрешни болести	49	1.04	53	1.13	58	1,23
Кардиолози	142	3.01	138	2.94	141	3,00
Хирурзи	92	1.95	93	1.98	94	2,00
Акушер-гинеколози	144	3.06	135	2.87	136	2,89
Педиатри	166	3.52	115	2.45	138	2,94
Очни болести	98	2.08	104	2.21	122	2,60
Ушно-носно-гърлени болести	62	1.32	62	1.32	65	1,38
Нервни болести	97	2.06	99	2.11	98	2,08
Психиатри	52	1.10	51	1.09	52	1,11
Пневмология и фтизиатрия	35	0.74	37	0.79	46	0,98
Кожни и венерически болести	40	0.85	38	0.81	36	0,77
Образна диагностика	81	1.72	86	1.83	78	1,66
Физикална и рехабилитационна медицина	41	0.87	40	0.85	44	0,94
Клинична лаборатория	43	0.91	47	1.00	51	1,08

Забележка: *Данните са получени от Национален център по обществено здраве и анализи /НЦОЗА/*
(Данните не включват показатели от МБАЛ Варна към ВМА и МИ на МВР – София, филиал Варна)*

Осигуреност с медицински специалисти в областта

Развитието и управлението на човешките ресурси имат решаваща роля за ефективното функциониране на здравната система в област Варна.

В нея са ангажирани голям брой медицински специалисти – лекари; лекари по дентална медицина; фармацевти, медицински специалисти по здравни рижи - медицински сестри, акушерки, рехабилитатори, зъботехници и др., както и немедицински специалисти.

Подготовката на медицинските кадри е основен въпрос, от който зависи осигуряването на достъп до медицинска помощ и нейното качество.

За 2019 г. осигуреността с лекари бележи покачване (50.71 на 10 000 души), в сравнение с осигуреността с лекари за 2017 г. и 2018 г., когато е била съответно (49.84 и 50.02 на 10 000 души). Осигуреността с лекари за 2020 г. бележи понижение – 44.95 на 10 000 души.

Финансиране на дейностите в здравеопазването на област Варна*

Приходи	2019 г.	2020 г.
Приходи от НЗОК	138 471 495,99	68 849 600,08
Приходи от МЗ	7 786 275,29	90 232 381,23
Приходи от Общината	126 752,04	278 701,02

Други	20 132 208,41	22 691 553,00
ОБЩО	**166 516 731,73**	**182 052 235,33**

***** *Данните за приходите (от НЗОК, МЗ, община и други приходи) са взети от „Приложение №2" – „Таблица за приходите на лечебното заведение" на Формите за разделно отчитане на разходите на публичните лечебни заведения за болнична помощ, които попълват таблиците по тези форми.*

Разпределение на средствата за здравеопазване между отделните видове медицинска помощ

Разпределение	2019 г.	2020 г.
Болнична помощ	170 845 356	195 514 701 лв.
Извънболнична помощ	48 095 480	59 168 015 лв.
Други: ДМСГД, делегираните от държавата дейности на общините, лекарствата, платени от РЗОК на аптеките и др.	54 669 843	58 017 762 лв.
ОБЩО	**273 610 679**	**312 700 478** лв.

Забележка: *данните са получени от РЗОК*

Анализ

Нарастването на разходите за здравеопазване е резултат от следните фактори:

- ✓ демографската ситуация (застаряване на населението)
- ✓ преобладаваща хронична патология
- ✓ нарастваща употреба на лекарствени продукти
- ✓ повишено търсене на медицински услуги от населението.

SWOT анализ на състоянието на системата на здравеопазване в област Варна

Силни страни	Слаби страни
1. Добра обща осигуреност на населението с медицински персонал, лечебни заведения за извънболнична помощ и болнични легла за активно лечение, съизмерима с показателите на развитите европейски държави.	**1.** Неравномерно разпределение на структурите и ресурсите в лечебната мрежа. Недостатъчен брой легла за долекуване и продължително лечение.
2. Функционираща социална здравно	**2.** Недостатъчно финансова обезпеченост на

осигурителна система, регламентираща правото на равен достъп до основен пакет здравни дейности.	здравните дейности – малък дял от БВП.
3. По-лесен достъп на пациентите до специализирана извънболнична и болнична помощ, в сравнение с другите европейски страни.	**3.** Затруднения при достъпа до първични здравни грижи, особено за живеещите в малки населени места и за определени рискови групи от населението.
4. Основен принцип на финансиране на лечебните заведения на базата на обем осъществени дейности.	**4.** Липса на въведени съвременни системи за остойностяване и оценка на качеството на здравните услуги. Недофинансиране на ЛЗБП от НЗОК.
5. Гарантиран от държавата достъп на гражданите до медицинска помощ извън системата на здравното осигуряване – спешна медицинска помощ, осигуряване на лекарствени продукти за интензивно лечение при животозастрашаващи кръвоизливи, дневно стационарно и стационарно с непрекъснат 24-часов престой лечение на пациенти с психични заболявания, амбулаторно проследяване и стационарно лечение на пациенти с активна туберкулоза и др.	**5.** Недостатъчно софтуерно и хардуерно осигуряване на информационната дейност в системата на здравеопазването.
6. Действащо законодателство, регламентиращо правата на пациентите в България.	**6.** Недостатъчно развитие на дейностите по промоция на здраве и профилактика на заболяванията, с акцент върху социално значимите заболявания.
Благоприятни възможности	**Заплахи**
1. Разширяване на спектъра на финансовите източници и прогресивно увеличение на средствата за здравеопазване.	**1.** Влошаване на здравно-демографския статус на населението.
2. Интегриране на националната здравна система в рамките на европейската здравна мрежа.	**2.** Задълбочаваща се тенденция на намаление на броя на медицинските специалисти – лекари.
3. Възможности за подобряване на материално-техническата база и обновяване на медицинската апаратура чрез кандидатстване по проекти, финансирани от ЕС.	**3.** Липса на политически консенсус за стратегическо развитие на сектора.

Основни недостатъци и проблеми на регионалната система за здравеопазване

Здравословното състояние на населението в област Варна показва, че здравната политика на страната през последните десетилетия все още не води до желаните резултати. Социално-икономическото развитие в условията на прехода и свързаните с него основни детерминанти на здравето безспорно са допринесли за съществуващото състояние. Някои от негативните процеси обаче са свързани в определена степен и с недостатъци в реформата и дейността на здравната мрежа.

Необходим е по-внимателен преглед и оценка както на настоящата политика, така и на по-нататъшното развитие на реформата, с оглед подобряване здравето на населението.

Реформата в системата на здравеопазването трябва да обхване всички нива и области на действие – извънболнична помощ, спешна помощ, медико-социални услуги, лекарствоснабдяване, дейности по опазване на общественото здраве, междусекторно сътрудничество, развитие на управленския капацитет и др.

Конкретните дейности следва да съответстват на идентифицираните основни проблеми и недостатъци на системата и поставените цели, при максимално ефективно усвояване на наличните ресурси.

Основните слабости и недостатъци на системата за извънболнична помощ могат да бъдат систематизирани по следния начин:

- ✓ неравномерно териториално разпределение на лечебните заведения за извънболнична помощ, водещо до неравнопоставеност на населението по отношение на достъпа до здравни услуги;
- ✓ предимно индивидуална организация на дейността на общопрактикуващите лекари и малък относителен дял на регистрираните групови практики;
- ✓ липса на добре организирана 24-часова неотложна помощ в лечебните заведения за първична и специализирана извънболнична помощ и зачестяващи проблеми и пропуски при оказването ѝ;
- ✓ недостатъчна и често формално осъществявана дейност по промоция на здравето, профилактика и скрининг на заболяванията, диспансеризация и т.н.;
- ✓ недостатъчен брой специалисти по определени медицински специалности;
- ✓ обособяване на голям брой индивидуални специализирани практики за сметка на ДКЦ и МЦ, водещо до лоша координация и нарушаване на интегритета на лечебнодиагностичния процес;
- ✓ деквалификация и липса на ефективна система за продължаващо обучение и контрол върху качеството на специализираната медицинска дейност;

Предложения за решаване на проблемите

Регионални здравни приоритети

За изпълнението на тези цели е необходимо реализирането на следните приоритетни дейности:

1. Ориентиране към дейности по профилактика и превенция на здравето на населението, с приоритет на деца, бременни, майки на деца до една година, лица с физически и

психически разстройства и общности със здравни неблагополучия.

2. Осигуряване на достъпни, своевременни и качествени здравни услуги за общността за достигане на европейските стандарти при медицинското обслужване.
3. Осигуряване на възможности за взаимодействие и комуникация между отделните подсистеми (нива на оказване на медицинска помощ) и териториалното им разпределение, с цел по-висока ефективност при използване на ресурсите.
4. Ресурсно осигуряване на националната и регионалните здравни мрежи, в т.ч. на човешки, технологични и финансови ресурси.
5. Изграждане на надеждна информационно-комуникационна система в системата на здравеопазването.
6. Осигуряване на обществена подкрепа на дейностите по здравеопазване.